National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

Second class mail registration number — 1089

National Library
Bibliothèque Nationale
SEP 6 19
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

RAHVUS-VAHELINE LASTE AASTA

Nr. 63 (2602) XXVIII aastakäik — Neljapäeval, 23. augustil 1979 — Thursday, August 23, 1979 — Üksiknumbri hind 40 centi

Abistamiskomitee kavandab uut puhkekodu

Puhkekodu ehitamine oleneb eestlaskonna huvist ürituse vastu

Eesti Abistamiskomitee Kanadas on alustanud puhkekodu eeltöödega, mis oli kavatsetud juba aastaid tagasi, kuid mille teostamine ei olnud majanduslikult läbiviidav sel ajal. Et puhkekodu saada, ehitati alul EA komiteele kuuluvale maale „Eesti Kodu" projekt, mille realiseerimisel saadi majanduslik alus esialgse kavatsuse täide viimiseks.

Nüüd on see lõpetatud ja EAK juhatus pühendab kogu jõu puhkekodu ehitamisele. On oldud pidevas kontaktis valitsusasutistega, et saada majanduslikku abi ehituse läbiviimiseks, kuid kahjuks ei ole see andnud tagajärgi vastavate summade puudumisel. Järele on jäänud kaks võimalust ehituse alustamiseks.

1) Müüa teatud arv tube kasutamise õigusega eluaja jooksul nendele, kes majanduslikult on võimelised neid ostma, jättes väikese arvu raskustes olevaile kaasmaalastele, kes pole suutelised seda tegema.

Sel juhul jääks ehitus täielikult meile rahvusgrupi omaduseks.

2) Kui eelmine plaan ei teostu ja osta soovijaid küllaldaselt ei leidu, tuleb astuda samme laenu saamiseks, mis võib pikendada ehituse alustamist ja läbiviimist.

Samuti võivad raskused tekkida ainult eestlaste paigutamisel puhkekodusse ja tõenäoliselt tuleb arvestada ka teiste rahvustega. Kõike seda arvesse võttes otsustas EAK juhatus esialgu selguselе jõuda kui palju kaasmaalasi oleksid võimelised ja huvitatud korterit ostma.

EAK juhatus otsustas ehituse suuruseks esialgu kahe korruselise 100 voodikohaga kõrvalruumidega ehituse, millest suurem osa oleksid ühe inimese toad.

Esialgne hind ühe inimese toa eest oleks $10.000—15.000 piirides ja kahe inimese tuba umbes $7.000 isikult. Hind oleneb ehituse kuludest, mis praegu on arvestatud 1.2 kuni 1.5 mil. dollarit.

Puhkekodu on peamiselt ettenähtud „Home for the Aged" süsteemi alusel.

Kavas on esialgu ainult väike osa ruume, mis oleksid „Nursing Home" kava alla kuuluvad.

Vastavalt maksvatele seadustele maksab valitsus abiraha ülalpidamise toetuseks ainult neile, kelle ainsaks sissetulekuks on riigi poolt saadav pension. See tähendab seda, et kõigil isikutel,kellel on muud sissetulekut peale vanadusepensioni, tuleb vastavalt sellele oma ülalpidamise eest maksta. Kui isiku sissetulekuks on ainult pension, jääb talle kasutamiseks $50.00 ja riik maksab ülalpidamise kulude vahesumma.

Esialgse eelarve järgi oleksid ülalpidamise kulud umbes $450.00 kuni $550.00 isikult. Sellega lisasissetuleku saajal tuleb vastavalt selle suurusele see vahe ise maksta.

Kava kohaselt oleksid kõik ruumid kahekohalise vannitoaga, s.o. silmapesukauss ja klosett, kuna vannid oleksid eraldi ruumides ühiseks kasutamiseks.

Tubades toidu valmistamist ei toimu. Toitlustamine toimub söögisaalis, kuid igal korrusel on ühisruum ja seal on kohvikeetmise võimalused.

Ette nähtud on ka valveõe tuba koos esmaabi andmise võimalusega.

Praeguse kava järgi see isik, kes on sisse maksnud täie summa, saab loobumise puhul 75% tagasi siis, kui korteri kasutaja on leitud. Surma puhul on maksev sama tingimus.

Pärijad saavad 75% tagasi, kui uus korterikasutaja üle võtab.

Puhkekodu on ja jääb Abistamiskomitee omandiks, korterikasutajad saavad ainult õiguse selle kasutamiseks oma eluaja jooksul. Vaheaja eest, mil korter on tühi või õigused on edasi müümata, intressi tagastatava summa eest ei maksta!

Kõigil, kes soovivad tuba osta, tuleb sissemaksuna maksta $2500, milline kantakse ehitusfondi ja ei kuulu tagasimaksmisele.

Ehitusplaanidega saab tutvuda Abistamiskomitee kaupluses niipea kui need valmivad. Kõigile sooviavalduse esitanuile ja teistele, kes seda soovivad, antakse pidevat informatsiooni.

Registreerimine ostuks tuleb teha nii kiiresti kui võimalik sest tahetakse teada, kas plaaniga, mille EAK juhatus leidis kõige sobivama olevat, leidub küllaldaselt liitujaid. Kui huvilisi vajalikul arvul ei leidu, tuleb plaanist loobuda ja alustada uute võimaluste otsimisega ehituse alustamiseks, millega paratamatult ehituse alustamine tuleb edasi lükata kaugemasse tulevikku. Kõigil, kes ostmisest huvitatud, palutakse ühendusse astuda A. Sepa, tel. 421-5828 või Hans Kivi tel. 466-4813, enne 15. septembrit, Need, kes varem ostmiseks soovi avaldanud, seda enam ei tarvitse teha. Kirjalikud ostu sooviavaldused saata EAK nimele: 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6.

EESTI ABISTAMISE
KOMITEE JUHATUS

Jõekääru laste suvekodus jagati iga päev parimatele ja püüdlikumatele eesti keele rääkijatele ning tarede eeskujulikemaile kasvandikele välja vastavad tunnusmärgid. Pildil E. Ruberg (vasakul) annab märgi üle laagri noorimale kasvandikule 4-aastasele Tiiu Sillaverele, kes saabus suvekodusse Sault Ste. Mariest.
Foto: J. Säägi

Venelased Ameerikas ja Kanadas teravilja jahil

Nõukogude põllumajandus järjekordse kriisi lävel

Toronto ajalehe „Star'i" välispoliitiliste probleemide analüüsija Mark Gayn võttis äsja „Star'i" veergudel lähema vaatluse alla teravilja puuduse N. Liidus ning mainis, et venelastel tuleb käesoleval aastal suurtes kogustes osta teravilja Ühendriikidest, Kanadast ja Austraaliast, et kompenseerida oma puudujääke toitlustamise alal. Mark Gayn puudutab oma artiklis ka äsjast Eestimaa Kommunistliku Partei peasekretäri Karl Vaino kõnet, milles sekretär kurtis, et Eesti kolhoosid ja sovhoosid ei täida neile ette nähtud riiklikke norme põllumajanduse alal.

Ajakirjanik väidab, et teravilja ikaldus N. Liidus on tingitud halbadest ilmastikuoludest, kuid ta lisab, et suurt osa viljasaagi ebaõnnestumises mängib nõukogude ebaefektiivne põllumajandus, vilets transpordiolud, alaväärtuslikud põllutööriistad ja -masinad ja krooniline masinate osade puudus.

Artiklis kinnitatakse, et N. Liidus on külluses põllutöömasinaid, kuid suur osa neist seisab sel lihtsal põhjusel, et puuduvad tagavaraosad masinate remontimiseks ning nende käiku rakendamiseks.

Ühendriikide ajakiri „Time" kinnitab, et N. Liidus tehti kalkulatsioonid 237 miljoni tonni suuruse teraviljasaagi saamiseks, kuid tegelikult tuleb venelastel ja neile allaheidetud riikidel leppida 185 miljoni tonni suuruse saagiga. Viletsa saagi kompenseerimiseks on vene sisseostuagendid alustanud energilist tegevust Ühendriikides, Kanadas ja Austraalias, et täita ostutehingutega teravilja puudujääke.

Ühendriikide põllumajanduse ministeeriumis mainitakse sel puhul, et ameeriklased on nüüd ettevaatlikumad ning ei lase korduda 1972. aastal toimunud N. Liidu tehinguid, kus venelased ostsid Ameerikas salaja üles üle 20 miljoni tonni teravilja ja kruvisid sellega üles toiduainetehinnad Ühendriikides.

Praeguse kokkuleppe kohaselt on venelastel võimalik Ühendriikidest osta 8 miljoni tonni ulatuses teravilja ja seda kontingenti suurendatakse ainult sel juhul kui ameeriklastel on suured teraviljakontingenid reservis.

Vietnami kommunistid mõistavad hukka Kambodzha kommunistid

Pol Pot ja tema kaaslased mõisteti tagaselja surma

BANGKOK — Kambodzha uudiste agentuur teatab, et Kambodzhas on eriline revolutsiooniline tribunaal tagaselja surma mõistnud võimult kõrvaldatud endised võimumehed Pol Pot'i ja Ieng Sary, keda süüdistati massimõrvas. Vietnami sõjajõudude toetusel võimule tulnud Kambodzha uus kommunistlik rezhiim andis teatavasti endised kommunistlikud diktaatorid kohtu alla ning nüüd karistas kohus neid surmanuhtlusega. Pol Pot'i ja tema kaaslasi süüdistati kolme miljoni inimese mõrvamises.

Kohtus deklareeriti, et Pol Pot'i kommunistliku rezhiimi ajal aeti linnadest välja miljonid inimesed, kes sunniti dzhunglites töötama kõige ebainimlikumates tingimustes.

Miljonid inimesed surid, kuid miljonid ellujäänud on muutunud vaimselt ja füüsiliselt invaliidideks.

Pol Pot'i ja Ieng Sary't süüdistati ühtlasi Kambodzha majanduse-, kultuuri-, usu- ja perekonnaelu hävitamises. Tunnistajate seletuse kohaselt hukkus ainuüksi pealinna Phnom Penhi elanikest tühjendamisel üle poole miljoni inimese. Pol Pot'i ja Ieng Sary saatuse kohta puuduvad kindlad andmed

kuid mõningate kuulduste kohaselt viibivad nad Kambodzha läänepiirkonnas mägede rajoonis, kus nad organiseerivad partisanisõda Vietnami okupatsioonijõudude vastu.

Ajatollah ähvardab surmaga

TEHERAN — Iraani mitteametlik riigipea ajatollah Khomeini ähvardas vasakpoolseid „surma prügikühvlile" heita, kui need ei jäta rahutuste tekitamist. Tema ähvardus järgnes kolm päeva pärast tänavarahutusi Teheranis, kus Khomeini lähemad toetajad võitlesid vasakpoolsete ja marksistidega. Khomeini ütles, et „USA ja Iisrael on muhameedlaste peavaenlased."

Jüri Lina sai asüüli Rootsis

STOKHOLM (ÈPL) — Ajakirjanik ja Eestist abiellumisega hiljuti Soome pääsenud teisitimõtleja Tartust Jüri Lina, kes on olnud elavas publitsistlikus tegevuses, tuli 26. juulil Rootsi ja palus siinselt võimudelt asüüli. Ta jääb nüüd Rootsi elama.

— Minu ajakirjandusliku tegevuse tagajärjel hakati kodumaal minu tuttavaid tagakiusama ja minuni ulatusid otsesed KGB ähvardused. Kuna praegustes olukordades Soome võimud ei ole võimelised minu julgeolekut garanteerima, siis olin sunnitud asüüli otsima Rootsist, ütleb Lina põhjuste kohta.

Juutide ja neegrite vaen USA-s

Mustade organisatsioonid toetavad Palestiina Vabastamise Organisatsiooni

WASHINGTON — Ühendriikide juutide ja neegrite vahel on tekkinud suured lahkhelid pärast seda kui neegrite organisatsioonide juhid seoses Andrew Young'i vahejuhtumiga deklareerisid, et nad toetavad Palestiina Vabastamise Organisatsiooni eesmärke ja kavatsusi Palestiina riigi moodustamiseks Jordani jõe läänekaldale, mis praegu on Iisraeli poolt okupeeritud.

Juutide ja neegrite vaheline vihavaen võib saatuslikuks kujuneda president Carterile järgmistel presidendivalimistel kuna juudid ja neegrid on seni alati olnud demokraatliku partei toetajad, kuid nüüd võivad neegrid talle toetuse andmisest loobuda.

Neegrite suur keskorganisatsioon Southern Christian Leadership Conference,

kes hoolitses selle eest, et 83 protsenti neegritest andsid oma hääled Carterile, on nüüd teatanud, et ta toetab Palestiina Vabastamise Organisatsiooni, nõudes palestiinlastele enesemääramise õigust ja iseseisvust.

Samal ajal on neegrite juhtkond asunud seisukohale, et vastutasuks peab Palestiina Vabastamise Organisatsioon andma oma ametliku tunnustuse Iisraeli riigile.

Vaatamata sellele, et Andrew Young loobus Ühendriikide peadelegaadi ülesannetest pärast seda kui selgus, et ta salaja oli kohanud Palestiina Vabastamise Organisatsiooni esindajaga,

ei ole ikkagi veel selge, kas Young talitas täielikult iseseisvalt või välisministeerumi nõusolekul, kes mõningate andmete kohaselt otsib kontakte Palestiina araablastega.

Internatsionaalne Seminar moodsa rütmilise naisvõimlemise TREENERITELE JA ÕPETAJATELE

toimub Huron St. Public School ruumes, 541 Huron St.
Algas 20. augustil ja kestab 27. augustini, kell 9 homm. kuni kell 5 p.l.

Kursuse õpetajad on Liliana PARLEVA, selleks puhuks Torontosse toodud maailmakuulus koreograaf, Liliana DIMITROVA ja Evelyn KOOP

Kursus maksab $100.00, päeviti $20.00 päevas

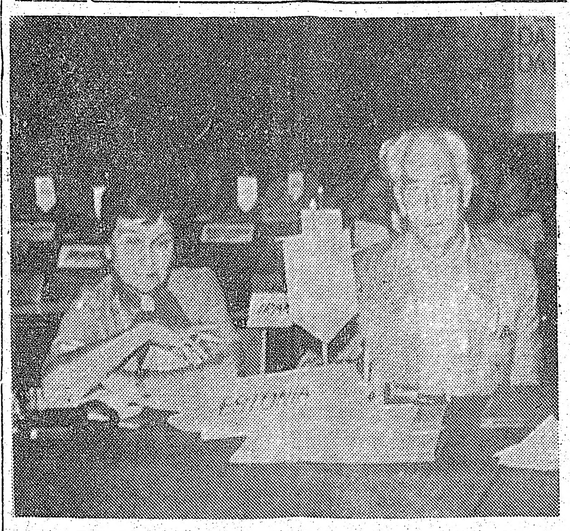

Eesti P.E.N. Klubi delegaadid Asta Willmann-Linnolt ja Aleksis Rannit P.E.N.-Klubide kongressi eksekutiiv-istungil. Tähestiku järjekorras oli Eesti sattunud istuma Inglismaa ja Prantsusmaa vahele, delegaatide vahele, kes Eesti P.E.N.-Klubi võitlust oma eksistentsi eest kõige kindlamini toetasid.

Shahh soovib elada Rootsis

STOKHOLM — Võimult tõrjutud Iraani shahh Reza Pahlevi on pöördunud Rootsi valitsuse poole Rootsis poliitilise varjupaiga saamiseks. Sooviavaldus Rootsi valitsusele on tulnud eraviisiliselt kuid valitsus võtab selle küsimuse kaalumisele alles siis kui shahh esitab kirjalikult ametliku palve Rootsis varjupaiga saamiseks. Shahh, kes põgenes oma kodumaalt möödunud veebruaris, elab praegu põgenikuna koos oma perekonnaga Mehhikos.

Iraanis suleti 22 ajalehte

TEHERAN — Iraani islami vaimulike valitsus otsustas sulgeda 22 Iraani ajalehte ja ajakirja, mida peetakse ajatollah Khomeini diktaatorliku rezhiimi vastasteks. Suletud ajalehtede hulgas on ka Iraani kommunistliku partei ja marksistliku Rahva Fedayeen'i partei ajalehed. Samal ajal tehti ühtlasi korraldus, et kõik poliitilised parteid ja organisatsioonid, kes on opositsioonis praeguse valitsusega, annaksid ametivõimudele üle nende käes olevad relvad.

VABADE EESTLASTE HAALEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

John Diefenbaker

Ottawas äsja kõrges elueas manalasse varisenud Kanada endine peaminister ja kauaaegne parlamendiliige John George Diefenbaker oli kahtlemata üks geniaalsemaid ja silmapaistvamaid Kanada poliitikuid kuigi tema riigimehe võimed ei ulatunud sama kõrgele tasemele. Sütitava kõnelejana, kes oskas osavalt ja võrdselt kasutada muhedat huumorit ja sellele vastandina lõikavat irooniat, tõmbas ta kaasa suuri rahvamasse ja tõi tolmunud kolikambrist välja Kanada konservatiivide partei, viies selle 1958. aastal vastu suurele valimisvõidule, mille tulemusena konservatiivid saavutasid föderaalparlamendis rekordilised 208 kohta.

John Diefenbakeri tee Kanada peaministri toolile ei olnud kerge ja tal tuli oma poliitilise karjääri algul üle elada mitu tagasilööki ja läbikukkumist enne kui ta valiti föderaalse parlamendi liikmeks ja seejärele värskest verest tühjaks jooksnud konservatiivide partei juhiks. Parteijuhina rakendas ta oma tugeva poliitikamehe talendi mängu partei ümberorganiseerimiseks ja sõlmides kontakte kõigi Kanada ringkondadega ja eri rahvusgruppidega, et luua sellega parteile tugevat seljatagust. Diefenbaker pani erilist rõhku ka etniliste gruppide kaasatõmbamisele ning tema kontaktid etnilise ajakirjandusega olid soojad ja elavad, mis kahtlemata aitas kaasa ka tema populaarsuse suurenemisele etnilistes gruppides ja tema valimisvõidule.

Kui John Diefenbaker oli erakordne poliitiline talent partei ümberorganiseerimisel, populariseerimisel ja suurte rahvamasside kaasatõmbamisel, siis ei olnud tema valitsemisperiood 1957. aastast kuni 1963. aastani eriti õnnelik. Ta ei olnud peaministrina meeskonna juht vaid üksikvõitleja ja individualist, kes ei saavutanud oma valitsusega vajalikku kontakti, mille tulemusena tema valitsused jäid kuidagi hingetuks ja jõuetuks. Diefenbakeri ajastu suurteks miinusteks oli suhete halvenemine Ühendriikidega, ebakindel majanduspoliitika ning temale saatuslikuks kujunenud kontroversiaalne tuumarelvade kasutamisele võtmise poliitika, mille tulemusena Diefenbakeri valitsus lagunes ning konservatiivid kaotasid 1962. aastal toimunud valimistel oma enamuse parlamendis. Vastuolud Diefenbakeri ja partei juhtkonna vahel olid vahepeal nii sügavale juurdunud, et 1967. aastal Torontos toimunud partei konverentsil tagandati Diefenbaker ning valiti tema asemele uueks parteijuhiks Robert Stanfield.

Diefenbakeri üheks suuremaks saavutuseks Kanada valitsuse juhina peetakse The Canadian Bill of Rightsi vastuvõtmist Kanada parlamendis. See seadus oli suureks sammuks edasi, et garanteerida kõigile kanadalastele ühesuguseid võimalusi ja õigusi vaatamata nende rassile, usutunnistusele ja päritolumaale. Meile eestlastele, ja teistele ikestatud rahvastele oli Diefenbaker suureks sõbraks ja toetajaks sel ajal kui vaba maailma teised riigijuhid midagi ei tahtnud teada kommunistliku ikke alla painutatud rahvastest ja nendele nende õiguste ja iseseisvuse taastamisest. Kanada peaministrina siirdus Diefenbaker 1960. aasta septembris New Yorki Liitunud Rahvaste Organisatsiooni üldkoosolekule, kus ta nõudis vabade valimiste korraldamist Eestis, Lätis, Leedus ja Ukrainas toonitades eriti, et pärast Teist maailmasõda on paljudele endistele koloniaalriikidele garanteeritud nende iseseisvus, kuna Balti riigid on jäänud N. Liidu ülemvõimu alla. Oma deklaratiivseid seisukohti avaldas J. Diefenbaker ka 1972. aastal Ülemaailmsete Eesti Päevade ajal Toronto raekoja väljakul toimunud eestlaste suurdemonstratsioonil, kus ta kritiseeris Liitunud Rahvaste Organisatsiooni kahepalgelise poliitika pärast ja nõudis maailmaorganisatsioonilt oma põhikirja paragrahvide järele käimist.

Kahjuks ei astunud Diefenbaker oma kõnes esitatud seisukohtade läbisurumiseks praktilisi samme ja diplomaatilist ofensiivi, mis oleks tema selja taha tõmbanud N. Liidule vajaliku surve avaldamiseks ka teised lääneriigid. Osalt oli see tõenäoliselt tingitud Diefenbakeri valitsuses tegutsenud kahvatutest välisministritest, kelledel ei olnud võimeid sellise suure aktsiooni populariseerimiseks ja läbiviimiseks, kuid teisest küljest tundub, et kuigi Diefenbaker oli tulisõnaline kõneleja ja suurte ideede ja ideaalide püstitaja, ei olnud ta nende läbiviija.

Ehkki John Diefenbakeri mõtted ja ideed raudeesriidetaguste rahvaste vabastamiseks jäid õhku rippuma, mälestame meie tänutundes ja austuses meest, kes läänemaailma juhtivatest isikutest ainsana on julgenud avalikult üles tõsta Balti riikide iseseisvuse taastamise küsimuse. Selline samm nõudis paadunud ja selgroota läänemaailmas suurt julgust, enesekindlust ja sisemist tugevust, milliste omadustega on varustatud ainult suured isiksused. Diefenbaker oli varustatud nende omadustega ning see tõstab ta kuju teiste poliitikute ja riigijuhtide kujude hulgas silmatorkavalt kõrgemale pjedestaalile.

K.A.

Balti riigid hävitati Saksa-Vene kokkuleppega

Molotov-Ribbentropi pakt võimaldas Teise maailmasõja alustamist

Mittekallaletungi-pakti sõlmimine verivaenlasteks peetud Hitleri ja Stalini vahel (tuntud tavaliselt Molotov-Ribbentropi pakti nime all) oli suureks üllatuseks maailmale, eriti aga läänеriikide poliitikutele. Pakti salajase osa traagilised tulemused Soomele, Balti riikidele ja Poolale selgusid hiljem. Tegelikult ei olnud ajalooliselt Saksamaa (Preisi) ja Venemaa liidupoliitika sugugi tundmatu nähtus Euroopa poliitikas.

Kahe riigi sümpaatiad ilmnesid esimest korda 1762, mil troonile tõusnud keiser Peeter kutsus ära oma väed võitlemast Seitsemeaastases sõjas Preisi Friedrich II vastu (mis võibolla päästis Friedrichi trooni). Katariina II ja Friedrich olid kogu aeg sõbralikus vahekorras. Vene-preisi sõprus leidis kinnitust kolme Poola jagamise puhul (1792, 1793 ja 1795).

Pärast Napoleoni kukutamist jätkus traditsiooniline sõprus kolme konservatiivse valitsuse (Venemaa, Preisi, Austria) vahel,

selle kinnitamiseks sõlmiti nn. Püha Liit, mis pidi alla suruma kõik vabadusliikumised.

Bismarcki poliitika juhtjooneks oli sajandi teisel poolel sõprus Venemaaga. See olukord muutus pärast Bismarcki, kui Saksamaa välispoliitikat hakkas juhtima Wilhelm II. Tema Saksamaa seisukohalt lühinägeliku poliitika tulemused ilmnesid Esimese maailmasõja ajal — Saksamaa oli sunnitud pidama kaherinde sõda.

Pärast sõda jätkus kahe riigi koostöö 1922 sõlmitud Rapallo lepingu tähe all. See võimaldas sakslastel arendada oma sõjaväelist tehnikat hoolimata läänеriikide valvest.

Hitleri üheks propagandafraariks oli võitlus „rahvusvahelise kommunismi" vastu. Selle tõttu halvenesid saksa-vene vahekorrad kiiresti ja tekkisid teatud suhted läänеriikide ning N. Liidu vahel.

Aga Stalin pettus läänеriikides, kui need sõlmisid Hitleriga Müncheni kokkuleppe (29.9.38), ilma venelasi informeerimata.

Oktoobris sõlmis saksa saatkond Moskvas suulise kokkuleppe, et vastastikused riigipeade sõõmamised lõpetatakse. 10. märtsil 1939 ütles Stalin kompartei 18-ndal kongressil, „sõjaõhutajad" tahtvat tekitada konflikti N. Liidu ja Saksamaa vahel, aga selleks polevat mingit põhjust. See oli esimene varjatud viide Hitlerile.

Pärast seda, kui Hitler vastu Müncheni kokkulepet anastas kogu Tshehhoslovakkia 15. märtsil 1940, arenevad sündmused kiiresti. Läänеriikide esindajad katsuvad Moskvas sõlmida lepingut venelastega, Stalin nõuab õigust „vajaduse korral" okupeerida Balti riike ja Poolat, läbirääkimised venivad.

3. mail asendab Stalin juudi, läänesõbraliku Litvinovi välisministri kohal Stalini enda lähedase kaastöölise Molotoviga. Sakslased soovivad kaubandusläbirääkimisi, aga Molotov on huvitatud ainult poliitilistest läbirääkimistest. Hitler on juba mais otsustanud Poolat rünnata.

Hitleril hakkab kiire. Ta tahab iga hinna eest osta venelaste neutraalsust ja annab mõista, et mõlematel riikidel olevat „ühised huvid" Balti mere ja Musta mere ääres.

2. augustil annab Ribbentrop vene saadikule mõista, et on võimalik Poola jagamine.

Molotov õhutab 12. augustil otseläbirääkimisteks. Ribbentrop on nõus rääkima Staliniga.

14. augustil asetab Voroshilov inglise-prantsuse läbirääkijatele ultimaatumi Balti riikide ja Poola võimaliku okupeerimise suhtes.

Ribbentrop teatab, et Saksamaa „hakkab tegutsema" juba kahe nädala pärast. Molotov küsib: Kas Saksamaa soovib sõlmida mittekallaletungilepingut? Kas Saksamaa on nõus ühise garantiiga Baltikumi suhtes? Kahe valitsuse erinevad vaated hakkavad kiiresti liginema. 15. augustil räägitakse juba „territoriaalsetest küsimustest Ida-Euroopas". 18. augustil sõlmitakse kaubandusleping — Saksamaa annab N. Liidule 200 miljonit marka krediiti.

20. augustil saadab Hitler isikliku telegrammi Moskvasse ja saab kohe vastuse.

Hitler taob rusikaga vastu seina ja hüüab hüsteeriliselt: „Nüüd on maailm mul taskus!"

Järgmisel päeval antakse avalikult teada, et Ribbentrop lendab Moskvasse. Samal ajal deklareerib Molotov läänеriikide esindajatele: Läbirääkimised on asjatud, kui venelastele ei anta luba Baltikumi, Poolat ja Rumeeniat okupeerida. Lääneliitlaste esindajad pakivad oma kohvrid ja sõidavad koju.

Võib-olla poleks Teine maailmasõda 1. septembril alanud, kui Hitler ja Stalin poleks kokku leppinud Poola jagamise üle (154 aastat pärast viimast jagamist).

23. augustil 1939 sõlmitakse Hitleri Saksamaa ja N. Liidu vahel „mittekallaletungipakt", mille salajane lisaprotokoll on järgmine:

Mittekallaletungilepingu allakirjutamise puhul Saksa Riigi ja Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vahel arutasid mõlema poole allakirjutanud volinikud (esindajad) rangelt usalduslikult vastastikuste huvisfääride piire Ida-Euroopas. See arutelu viis järgmistele tulemustele:

1. Territoriaal-poliitiliste muudatuste puhul Balti riikide (Soome, Eesti, Läti, Leedu) aladel moodustab Leedu põhjapiir ühtlasi ka Saksamaa ja NSVL huvisfääride piiri. Siinjuures tunnustavad mõlemad pooled Leedu nõudmisi (huvi) Vilno alale.

2. Territoriaal-poliitiliste muudatuste puhul Poola riigile kuuluvatel aladel on Saksamaa ja NSVL huvisfääride piiriks umbes (üldjoontes) Narevi, Visla ja Sani jõed.

Küsimus, kas mõlemapoolsetes huvides on soovitav sõltumatu Poola riigi säilitamine ja kuidas peaksid olema selle riigi piirid, võib tulla lõplikule lahendamisele alles edasise poliitilise arengu jooksul.

Igal juhul lahendavad mõlemad valitsused selle küsimuse sõbraliku kokkuleppe teel.

3. Mis puutub Kagu-Euroopasse, siis rõhutatakse Nõukogude poolt nõudmist (huvi) Bessaraabiale. Saksa poolt tõendatakse poliitiliste huvide täielist puudumist nende alade suhtes.

4. Mõlemad pooled peavad käesolevat protokolli rangelt saladuses.

(Järg lk. 7)

Kommentaarid

Kontroversiaalne Ühendriikide peadelegaat Liitunud Rahvaste Organisatsioonis Andrew Young on mitmel puhul varem astunud ebadiplomaatlikke samme ja avaldanud poliitilisi kommentaare, mis on kahjustanud Ühendriikide administratsiooni ja president Jimmy Carterit. Need kommentaarid ei ole sageli olnud mitte ainult ebadiplomaatlikud vaid isegi rumalad ning on lasknud Ühendriikide valitsust ja ta poliitikat paista välismaailmas väga kummalises valguses.

Tarvitseb vaid meenutada Andrew Youngi väidet, et Kuuba sõdurite sõjalised operatsioonid Aafrikas on seal tasakaalustavaks teguriks, et inglased on maailma rassipoliitika loojad ning et ameeriklastel ei maksa nii väga palju inimõigustest rääkida, kuna Ühendriikide vanglas istub tuhandeid vange, kes an sinna saadetud inimõiguste eest võitlemise pärast.

Mustanahaline Andrew Young on seni kõigist nendest diplomaatiliste radade kõrval asunud soomiilgastest terve nahaga välja pääsenud ja president Carter on talle ta eksimused andestanud. See andestamine on mõistetav, kuna Andrew Young on Ühendriikide neegrite ühiskonna üks populaarsemaid ja silmapaistvamaid juhte, kes hoolitses eelmistel presidendivalimistel selle eest, et neegrid andsid oma hääled Carterile. Ning neid hääli on Carteril jälle vaja 1980. aastal toimuvatel presidendivalimistel, kus ebapopulaarsel presidendil on teistkordsel Valgesse Majja kandideerimisel iga hääl tähtis.

Kuid Andrew Youngi pidu ei kesta igavesti ning nüüd on ka tema leidnud endale õige ja tugeva vastase, kellega isegi tema kaitsja president Carter peab tõsiselt arvestama. Selleks murdmatuks vastaseks on Iisrael, kelle sõna kaalub Ühendriikides ameerika juudi ühiskonna toetusel nähtavasti tunduvalt rohkem kui neegrite esindajate hääled, ükskõik siis kui valjusti ja pealetükkivalt need kõlavad.

On kuidagi arusaamatu, et Young ei osanud selle vastasega arvestada, kui ta hakkas New Yorgis pidama Palestiina Vabastamise Organisatsiooni esindajatega läbirääkimisi Kesk-Ida rahuläbirääkimiste tempo kiirendamiseks. Palestiina araablaste kaasatõmbamiseks nõupidamiste laua taha. Iisraeli ja Ühendriikide juutide seisukohalt oli see surmapatt ning Young pidi oma siiü lunastama lahkumispalve sisse andmisega.

President Carter tegi omal ajal kahtlemata suure vea kui ta nimetas nii sensitiivsele kohale, nagu seda on Ühendriikide esinduse juht Liitunud Rahvaste Organisatsioonis, emotsionaalse ja komplekside alla kannatava Andrew Youngi, kes hakkas Aafrikas kohe ajama marksistlikke liikumisi soosivat poliitikat. Nende operatsioonide juures ei seganud tema tegevuse vahele välisministeerium ega Valge Maja ning Young jõudis ilmselt arusaamisele, et tal on vabad käed maailmaorganisatsiooni raamides rahvusvahelise poliitika tegemiseks, kaasaarvatud ka Palestiina araablastega kontaktide võtmine ning Iisraeli ja palestiinlaste vaheliste tülide lahendamine. Siin tegi aga Young oma võimupiire ülehinnates ja oma vastaseid alahinnates andestamatu väärsammu ning nüüd jääb ainult oodata, keda president Carter nimetab uueks Ühendriikide saadikuks UN-i.

•

N. Liit on üks väheseid maid maailmas, kes ehitab paremaid hotelle ainult välismaalastele — õigemini neetud ja läbilõhki sarjatud kapitalistidele, kellede käest ta loodab kunstlikult kõrgele piitsutatud kursiga rublade vastu saada väärtuslikku välisvaluutat. Nõukogude enda kodanikele on nende hotellide uksed suletud ja nad võivad ainult eemalt vaadata ja kadestada neid inimesi, kelledele kapitalistlik kord võimaldab luksuslikku elu kuna nõukogude sotsialism lubab neile

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

25. ja 26. aug. dr. H. Tari, tel. 922-3824.

1., 2. ja 3. sept. dr. T. Sauks, tel. 461-0912.

Ungarlased ei taha õppida vene keelt

Ungari õpetajad on mures õpilaste viletsate vene keele õppetulemuste pärast.

Ungaris õpib enam kui 700.000 õpilast vene keelt. Keskmiselt iga õpilane õpib vene keelt kaheksa aastat. Sellegipärast on vene keele oskus väga väike. Nüüd on ametivõimud teinud korralduse vene keele õpetamise varasema alguse kohta. Iga õpilane peab veel ühe lisa-aasta vene keelt õppima.

Ungaris on vene keele õppimine olnud sunduslik juba 30 aastat. Siiski on väga vähe neid, kes rahuldavalt kõnelevad vene keelt. Selle põhjuseks on, et õpilased ei taha vene keelt õppida, kuna see on okupatsioonivõimu keel.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

H. KIRIK Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

kiirelt kokkuklopsitud pärast valmimist kohe lagunema hakkavates korterimajades ainult üheksa ruutmeetrit põrandapinda.

Nõukogude üleskiidetud tehnoloogiale on see suureks häbiplekiks, et nende moodsate hotellide ehitajateks on välisfirmad ja välismaised ehitusettevõtted, kuna venelased ise pole selliste ehituste püstitamiseks võimelised. Nii valmis äsja uus suur luksushotell Moskvas, mille ehitasid prantslased ja varem kerkis selline moodne hotell ka Leningradis, mille ehitajateks olid rootslased. Venelased olid nii kehvad ja vaesed, et neil polnud anda isegi rootslastele ehitusmaterjali ja see toodi Rootsist. Kuninga maalt saabus ka kõik hotelli sisseseade, alustades mööbliga ja vaipadega ja lõpetades tuhatoosidega. Eestist teame, et seal olid „Viru" hotelli ehitajateks soomlased. Ja seda sel lihtsal põhjusel, et venelased ise ei ole võimelised läänemaailma standardiga hooneid püstitama.

Kommunistliku propagandaga läbiimbutatud venelased nähtavasti ei aima, kuidas kommunistlik partei neid alt tõmbab ja alama klassi seisusesse manöövrdab. Eestlastele torkab aga selline nõukogude inimese alandamine teravalt silma ja see kajastub ka eesti kirjanduses. Nii käsitab kirjanik Teet Kallas oma käesoleval aastal ilmunud teoses „Eiseni tänav" „Viru hotelli probleemi, kirjutades ühest teose tegelasest:

„Tal oli natuke kõhe ja alandlik tunne... Kus on kirja pandud, et elupõline tallinlane ei tohi oma vabast ajast astuda oma linna kõige kõrgemasse ja esinduslikumasse hoonesse ning istuda kedagi segamata selle fuajees just nii kaua, kui tal selleks on soovi? Kas tohib või ei tohi?... See vastik argus, see tobe popsitunne!"

AMI

Rootsi saabunud eesti põgenike arv liialdatud

STOKHOLM (EPL) — Kui palju eestlasi tuli Rootsi Teise maailmasõja lõpus? Kui palju eestlasi on praegu Rootsis? Neid küsimusi on varem arutatud ja arutatakse kindlasti veel tulevikus. Aga enamasti on küsimust arvamistest — mitte teadmisest. Tänases artiklis katsub Alur Reinans pisut arvusid selgitada kättesaadava statistika alusel. Ta leiab, et eestlasi on Rootsis vähem kui seni on arvatud.

Enamikes ülevaadetes seisab, et Eestist põgenes Rootsi Teise maailmasõja lõppjärgus 25.000 eestlast ja 7500 eestirootslast. Osa eestlastest — tavaliselt öeldakse 7000 — tuli üle Soome.

Eestirootslaste endi andmeil on üht neist arvudest võimalik täpsustada, eestirootslasi tuli Rootsi 6760. Kuidas on aga eestlastega? Rootsi ametlikust statistikast on raske vastust leida. Esimesed andmed, mis näitavad elamisloaga välismaalasi — s.t. isikuid vanuses 16 aastat ja üle selle — on kuskil 22 tuhande piirides. See annaks koguarvu ligemale 25 tuhat.

Tõenäoliselt on aga selles arvus sisse loetud eestirootslased.

Hilisemas rahvastikustatistikas (alates 1950. a. rahvaloendusest) on võimalik näha Eestis sündinud isikuid. Pole aga võimalik eraldada eestirootslasi (ja võimalikke baltlasi ja muudest rahvustest isikuid kes Eesti sündinud). Samuti peab ju eestlaste hulgas olema hulk isikuid, kes on sündinud väljaspoolt Eestit (peamiselt Venemaal).

Probleemi ei ole võimalik lahendada ametliku statistikaga, küll aga on olemas üks seni kahjuks laiemalt kasutamata materjal, mis võib küsimust valgustada. Nimelt teostas sotsioloog Heino Tombach (Tarm) aastal 1953 ankeetuurimuse eestlaste hulgas tööturuvalitsuse ülesandel ja kulul. Uurimus tervikuna jäi kahjuks avaldamata.

Ankeet teostati novembris 1953 ja hõlmas kõiki iga kuu kuuel esimesel päeval sündinud isikuid, s.t. üks viiendik kõigist sündinuist.

Kokku annaks see järgmise pildi (pärast nii vanemate kui laste korrutamist viiega): Kokku eestlasi 13.075, sündinud väljasp ol Eestit 1290. Juurde arvestades umbes 1500 last (arv on tuletatud rahvaloenduse andmeist) saaksime 1953 Eesti eestlaste arvuks Rootsis kokku 14.600 isik.

Kuni 1953. aastani surnud isikute arv võiks olla mõni sada, eestlaste arv 1953 vastaks siis umbes 15 tuhandele põgenemisel. Mitu tuhat eestlast siirdus aga Rootsist mujale, eeskätt Kanadasse. Osaliselt asendasid neid Saksamaalt Rootsi kolinud eestlased. Tõenäoliselt peame aga siiski lisama 1945 aasta arvule mõned tuhanded.

Tundub aga väga tõenäolik, et tegelik Rootsi jõudnud eestlaste arve ei ole mitte 25 tuhat vaid kuskil alla 20 tuhandet.

Juurde peaks vast märkima, et piiritõmbamine eestlaste ja eestirootslaste vahel on mitmeti ebamäärane. Arv 6760, samuti kui Tarmi uurimuses tehtud vahe lähtub rootsi võimudele antud andmeist. Tõenäoliselt andsid paju rootsi päritoluga isikud end üles eestirootslastena, ka siis kui nad tegelikult kodus rääkisid eesti keelt ja enamuses läbisid eestlastega.

Kui tahame teada saada eestlaste arvu Rootsis praegu, või mõnel varasemal aastal, tuleks ju Eestist siia jõudnutele lisada Rootsis sündinud lapsed. Samuti peab siis otsustama, milliseid lapsi lugeda eestlasteks, milliseid mitte.

Kokku on Rootsis sündinud 5944 last, kellel vähemalt üks vanemaist on sündinud Eestis, neist on aga ainult 511 lapsel mõlemad vanemad Eestis sündinud.

Perioodi alguses, 1961-62,esines vaid üksikuid „kolmanda-generatsiooni" lapsi eestlaste hulgas. Kiire laste arvu langus tuleneb lihtsast faktist, et Eestist siia jõudnud generatsioonid on välja jõudmas sellest east kus lapsi soetatakse.

Eestis sündinute hulgas on ka eesti-rootslased. Väga suur enamus aktuaalses vanuses eesti-rootslastest on aga abielus rootslastega, mispärast võib oletada, et kahe eestirootslasest vanematega laste arv on väike. Teismeliste hulgas on praegu igas aasta-grupis umbes 50 last, kelle mõlemad vanemad on Eestis sündinud ja elavad koos, sellele lisandub umbes sama palju lapsi kelle eestlasest vanem elab (formaalselt vähemalt) „üksinda".

Eesti naiste fertiilsus Rootsis on tublisti alla rootsi keskmise, mis aga omakorda on erakordselt madal. Teiseks võib konstateerida, et vähemalt nooremate hulgas peab rootslastega abiellumine olema tavalisem kui minu oletus 1974. aastast.

1000 võistlejat ja pealtvaatajat spordimängudel

Lakewoodis korraldati 25. eestlaste juubelimängud

Augusti esimesel nädalalõpul peeti Lakewoodis mõneti tormise ilmaga Eesti Mängude 25. juubelimängud, kuid siiski ligi tuhandelise osavõtjate hulgaga. Veerandsajaline juubelisündmus tõi kokku arvukalt endiseid sportlasi ja spordielu tegelasi, kelle õlul on olnud Lakewoodi spordimängude igaaastane korraldamine. Juubeliks oli Jaak Leino valmistanud ka juubelimärgi, mille südamikus oli omakorda paarikümne aasta eest kunstnik Peet Areni poolt loodud embleem — Kalevipoeg kiviheitel.

Selle juubelimärgiga kuldmedaleid anti rohke tunnustusaplausi saatel kümnele USA eesti spordielu juhile, peamiselt neile, kes seisid lähedal Eesti Spordiliidu asutamisaegadele ja esimestele mängudele või paistnud silma pikemaajalise tööga. Samuti kasutati juubeliembleemiga medaleid esikohtadele tulnud sportlaste vääristamiseks ja mälestusmärgina kõigile neist mängudest osavõtjaile.

Mängudest võttis osa üle 700 inimese publikuna, sportlastena, tegelastena ja valguspeol esinejaina veel ligi paarsada. mis koguarvu tõstis tuhande lähedale.

Nagu aktusel selgus, on 25-e aasta jooksul neist mängudest osa võtnud 33.000 inimest.

Pidustusel domineerisid täielikult noored, nii võistlusist osavõtuga kui ka valguspeo esinemistel ja hilisemas seltskondlikul koosviibimisel, kus mängis „Kaja" orkester Torontost.

Pärast sportlaste ja sporditegelaste defileed, mida jälgis ka Lakewoodi abilinnapea W.J. Thompson, ütles spordiliidu esimees A. Skonberg tervituse ja avasõnad, kus ta kutsus noori jätkama eesti sporditraditsioone spordiaasta raames ja teistel üritustel. Selle järel võimleja Linda Pajusi andis võistlejate ja esinejate nimel mängude töotuse ja tenor H. Riivald laulis USA hümni. Järgnesid mitmed tervitused, pidustuste patroon ERKÜ esimees J. Simonson rõhutas sportlaste osa meie rahvas, Lakewoodi abilinnapea nentis, et tal on alati olnud heameel viibida eestlaste hulgas, Lakewoodi Eesti Ühingu esinaine Laine Pals märkis Eesti Spordiliit USA-s ja Lakewoodi Eesti Ühingu 25-aastalist koostööd.

Toronto E.S.S. „Kalevi" esindaja Helmut Jaaguste märkis omapoolselt koostööd USA ja Kanada eesti sportlaste vahel ja kinnitas sõpruse tähisena vastava mälestusnaela Spordiliidu lipuvardasse.

ESTO'80 USA komitee esimees Peeter Kiik ütles, et olgu tänavused mängud hoovõtuks tuleval aastal toimuvale ESTO-80 pidustusile Stokholmis. Ülatuse valmistas Eesti Abistamiskomitee esindaja abiesimees A. Ruubas, kes ütles, et EAK on määranud Spordiliidule toetuseks 1000 dollarit sooviga, et seda kasutatakse peamiselt võimlejate ja rahvatantsijate ESTO-80 pidustusele saatmiseks.

Järgnevalt tulid väljakule Spordiliidu esimees A. Skonberg sekretäri Anu-Ira Ojamaa ja juhatusliikme Edda Treumuthi saatel, et austada 25. a. juubeli puhul teenekaid USA eesti spodielu juhte. Liidu juhatus oli otsustanud kümnele väljavalitule anda pidulikult üle kuld-teenetemedalid. Väljavalituiks osutusid Spordiliidu asutaja Elam Pitkjaan, Ferd. Tammann, H. Savo, Aleks Prima, Salme Parming, Ferd. Rikka, Kalle Vellenurme ja Spordiliidu endised esimehed Leo Ormiste, Heino Maasikas ja Raimond Pals.

Võistlusel kolmele esikohale tulnuile anti nende võidumedalid kätte aktuseeelses osas, samuti mõned eriauhinnad. Mitmed eri- ja rändauhinnad anti üle aktuse kestel. Neid said Laine ja Paul Treumuth, jun. mängude parimamate ujujatena, Endel Lonks parema veeremängijana, Toronto E.S.S. „Kalev" võrkpallivõistluse ja New Yorgi meeskond korvpalli võistluse võitjana, Ingrid Pessa mängude parima naissportlasena ja Ülo Kuhi parima meessportlasena.

Õhtul toimus valguspidu, mille avas rahvatantsudega Lakewoodi tantsurühm, mille koosseis oli 16 paari.

Võimlejad, 12 suuremat ja 24 väiksemat tütarlast kandsid sisse marssides kolm tosinat Eesti trikoloori. Neile järgnes Metro Estonian Rhytmics edasijõudnute rühm. Meeldiva ettekande koreograafia oli rühmajuhilt Anu-Irja Ojamaalt, kuna võimlejaist paistsid silma solistidena Linda Pajusi Silvia Vaher, Virve ja Aiki Vinkman. Sisuliselt ja ajaliselt oli võimlejate esinemine valguspeo kandvam osa.

Seda täiendas muusikalises osas H. Riivald nelja lauluga Asta Riivaldi klaverisaatel ja teadustajana tegutsev H. Verder, kes oma tegevusse põimis ka naljapalasid.

Jaan Kuuse ameerika suveteatris

Jaan Kuuse, kes on tuntud ka eesti teatri lavadelt Ühendriikide Idarannikul, mängib kaasa ameerika suveteatris Ridgebury's New Yorgi osariigis. Seal esitatava näidendi „Alice in Wonderland" esietendus oli 10. augustil. Naispeaosalist Alicet mängib New Yorgi näitleja Sarah Geils. Middletownis ilmuva ajalehe „Times Herald-Record" pühapäevane väljaanne „Sunday Recorda" omistab suveteatrile sedavõrd tähelepanu, et avaldas lehekülje-lise kirjutise värvifotoga. Ka kaanepildil on värvifoto tükist. Mõlematel värvifotodel on ka Jaan Kuuse kui üks peaosalisi.

ESTO MUTUAL FUND, LTD.

Aktsia hind 17. augustil $9.09

145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8.

Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD
555 DANFORTH AVENUE
TORONTO ONT M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Mõned aastad tagasi asetasid Toronto soomlased oma Agricola kiriku õuele monumendi 1939—1944 aastail peetud sõdades langenud relvavendade mälestuseks, tekstiga „Heidän muistoaan kunnioittaen" (Nende mälestust austades). Monument tehtud Karjala graniidist, on ka nende eesti vabatahtlike mälestuseks, kes meis sõdades Soome vabaduse ja Eesti au eest langesid.

Foto: Vaba Eestlane

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

ARMAST ABIKAASAT JA EMA

VELDA JAEK'it

sündinud 31. märtsil 1898
surnud 21. augustil 1979

mälestavad

ABIKAASA
ja
tütar WINNIFRED PÕDER perekonnaga

Jumal Sul' ligemal,
Ihkab mu vaim!

OOTAMATULT LAHKUNUD ARMAST

ELMAR PAJU

sündinud 10. märtsil 1911
surnud 12. juulil 1979

mälestavad sügavas leinas

LUISE
LAINE, KALJO ja ILMAR

RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUNUD

FELIX HOLLAND'it

mälestavad leinas

LEILI, ELYN ja YLO SAAR

ARMAST TÄDIPOEGA

FELIX HOLLAND'it

mälestavad kurbuses

MARTA
HELEN
VALENTIN perega

ARMAST VENDA, KAUAAEGSET SÕPRA

HANS LASN'a

surnud 4. augustil 1979 Austraalias

mälestavad

vend KRISTJAN perekonnaga Austraalias
V. UUDRE perekonnaga Austraalias
H. KURI perekonnaga Kanadas

UNUSTAMATA LEINAS MÄLESTAME

LIIDIA VAIKLA't

neiuna Sutt
sündinud 13. juunil 1917 Tartus
surnud 24. juulil 1979 Stokholmis

Puhka rahus
võõra maa mullas! OSS RIISMA perega

4812 YONGE STREET
(Sheppardi läheda!) 221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud
MATUSEMAJA
Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega.
Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.
Väärikas teenimine
ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS
Annetused ja testamendipärandused on tulumaksuvabad.
Annetaja soovid täidetakse.
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Esperantist Eino Loorits 70-aastane

Hobartis, Tasmaanias, tähistas 4. aug. oma 70. a sünnipäeva filatelist ja esperantist Eino Loorits. Ta on sündinud Peterburis. Lõpetas Tallinnas õhtugümnaasiumi ja seejärele Taanis esperantistide seminari. Oli 1938. a. Soomes esperanto õpetajaks. Pärast põgenikeaastaid Saksamaal asus 1948 Austraaliasse, kust varsti siirdus edasi Tasmaaniasse, kus hakkas tööle postiametnikuna. Temast on sealsed ajalehed palju kirjutanud, mille juures ta on meenutanud alati Eesti saatust.

Itaallanna sünnitas kaheksa last

NAPOLI — Stefano Chiasnes on elanud kord varem üle sellise sündmuse ja tunneb olukorra tõttu tõsist muret. Teda ei huvita maailmarekordi püstitamine ja suur tähelepanu, mida omistati abikaas Pasqualinale, kes sünnitas äsja kaheksa last, 3 poissi ja 5 tüdrukut. Kolm aastat tagasi sünnitas sama naine kuusikud, kes aga kõik surid. Varem on kaheksa last sünnitanud kreeklanna Zerbin Ateenas 1977. a. Ka need surid kõik kolme päeva jooksul. Asjane sünnitus oli kuu aega enneaegne ja juba esimestel päevadel surid neist viis.

Ins. Jaak Treier Chicagost lendas oma uuele ametikohale Frankfurti Lääne-Saksamaal. Teda edutati Babcock-Wilcox Co. poolt, kus senini töötas katlamajade alal, uuele ametikohale rahvusvahelise projekteerimismänedzherina. Tema ülesandeks on ekspordi edendamine Euroopas ja Lähis-Idas.

12. augustil külastas Lundi ja Helsingborgi Toronto noor pianist Tiina Mitt, esinedes orelikontserdiga jumalateenistusel. „Eesti Päevaleht" kirjutab noorest pianistist pikemalt, tuues esile tema perekonnas olevat muusikaannet juba vanaisast peale.

Antikommunistlik demonstratsioon Torontos raekoja väljakul

Tshehhoslovakkia okupeerimise 11. aastapäeval korraldati Toronto raekoja ees möödunud teisipäeva õhtul demonstratsioon, millega protesteeriti N. Liidu vägivallategude ja Ida-Euroopa rahvaste orjastamise vastu. Ehkki demonstratsioonile oli kutsutud ka teisi ikestatud maadest pärit rahvusgruppe, moodustasid meeleavalduse tuumiku tshehhid.

Demonstratsiooni korraldajaks oli Rahvusvaheline Kommunismivastane Föderatsioon, kes annab välja ka ajalehte „Our Canada". Eestlasi oli meeleavaldusel väike grupp rahvuslipuga ja loosungiga.

Peakõnelejaks oli korraldajate poolt A. Wilding, kelle sõnavõttu täiendas Tshehhi keskorganisatsiooni esindaja J. Corn, kes andis ülevaate dramaatilistest sündmustest Tshehhis 11 aastat tagasi.

Kirjalikke tervitusi oli saabunud liberaalide partei juhilt Pierre Trudeault ja NDP juhilt Ed Broadbent'ilt, kuna Ontario konservatiivide poolt oli suusõnaline tervitus ühelt parlamendiliikmelt. Tervitusi andsid edasi ka Toronto linnapea John Sewell, liberaalide parteisse kuuluv Ontario parlamendiliige Margaret Campbell ja NDP Ontario parlamendiliige dr. J. Dukszta.

Demonstratsioonil võeti vastu resolutsioon, mis nõuab vene vägede väljatõmbamist okupeeritud riikidest ja vabadust kõigile ikestatud rahvastele.

Etnilised grupid ei huvita

Ontario päevalehed ei avalda informatsiooni etniliste gruppide tegevuse kohta

TORONTO — Enamus Ontario ajalehtedest annavad väga vähe ruumi provintsi etnilistele gruppidele, selgub Ontario Advisory Council on Multiculturalism rapordist.

Rapordis on öeldud, et 1979. aasta oli kolmas aasta, mil nõukogu on varustanud ajalehti mitmes Ontario keskuses, kaasaarvatud Toronto, etniliste gruppide uudistega, kuid ajalehed on näidanud omalt poolt täielikku huvipuudust.

Nõukogu leidis, et huvipuudus etnokultuuriliste uudiste vastu, väljaarvatud, kui ajalehel on sellekohane „etniline" reporter, on üldine.

Oma reporteri puhul leidis ka ajaleht rohkem ruumi etnokultuurilise elu vaatlemiseks. Näiteks leidis nõukogu, et mõned väiksemad ajalehed diskuteerisid Quebeci küsimust ainult inglise ja prantsuse perspektiividest, ega suutnud tuua esile kohalike ühiskondade ja gruppide vaateid neile probleemidele.

Kokkuvõttes raport leiab, et pärast 1977. aastat on olnud vähe edu selles osas Ontario ajalehtede juures, ja

et Ontario pressil on veel pikk tee üle saada ükskõiksest suhtumisest etnokultuursete ühiskondade uudiste vahendamisel.

Komitee soovitab, et etnokultuurilised grupid ise jätkaksid surve avaldamist suurema ruumi ja paremate ülevaadete saamiseks oma sündmusist lehtedes.

Näitleja V. Laason surnud

STOKHOLM (EPL) — Norrköpingis suri 10. augustil end. Pärnu teatri näitleja ja näitejuht Vladimir Laason 84. aasta vanuses.

Laason tegi algusaastatel, kui Norrköpingis oli veel suur eestlaste arv — enne väljarändamist kümnendivahetusel 1940—1950 teatrit kohalike eesti amatööridega ja võttis elavalt osa eestlaste elust. Ta oli sündinud 11. aprillil 1895 Pärnus.

Juta Lenderi matus Eestis

Tallinnas maeti 12. juulil Juta Lender, kes suri ligi paar nädalat varem. Tema matusetalitus viibis, kuna kohale oodati Rootsis elavat õde, kes lõpuks saabus.

Kadunu isa oli esimene eestlasest linnapea Tallinnas, kes suri 1939 ja on maetud Metsakalmistule. Tütart sinna matta ei lubatud. Kalmistu see osa olevat kirjanike matusepaik. Ei aidanud see, et Juta isal on Tallinna osas suuri teeneid. Ajad on nüüd niisugused, et eestlastele osutatud teenetega ei arvestata.

Lõpuks läks siiski korda ka Juta Lenderile viimne puhkepaik saada Metsakalmistul, aga teises kohas. Matusetalitus oli kiriklike tavade kohaselt, suure arvu leinaliste kohalolemisel Lenderi kooli lõpetajaist ja õpetajaist, kelledest ühe vanus ulatus 90 aastasse.

VES

USA allveelaev päästis Atlandil soomlase

MIAMI — Ühe soomlasest meremehe, kes oli Soome kaubalaevalt merre kukkunud ja olnud 24 tundi Atlandi vetes enne, kui üks USA allveelaev ta päästis, jõudis Florida rannale „hea tervise juures". 37-aastane Antti Kampuri ütles, et „Jumal on mind hoidnud". Ta nopiti veest 96 km Fort Lauderdale'ist idas. Kampuri kadus Soome 643 jala pikkuselt kaubalaevalt „Finnbeaver" Bimini lähedal, Bahama juures. Allveelaev, mis võttis osa manöövrist ja sõitis pealvee, märkas teda meres ja korjas üles. Kampuri ütleb, et see oli hirmutavaim öö, mis ta vees mööda saatis, katsudes kogu aeg mitte paanikasse sattuda ja hoida oma pead vee peal, mis suure lainetuse tõttu oli väga raske.

MEMBER REALTY CANADA CARGI™
Each Member office Independently owned and operated
MARK T. MANKIN
REALTOR
2670A Yonge St. (at Lytton Blvd.)
Toronto M4P 2J5
Kinnisvara ostu või müügi korral helistage
Toomas Mankin, tel. 487-4477
kodus 447-2017

KAASMAALASED!
Puhastan keemiliselt (steamcleaning) Teie diivanid ja toolid, vaibad seinast seina ja lahtised Teie oma kodus. — Hel. Erik Lokbik 447-9834

KORTERID JA TOAD
Üksik naisterahvas soovib
KORTERIT
tuba köögiga
Helistada õhtuti tel. 487-1057

V. Laason

M (EPL) — Norrkö-
0. augustil end. Pärnu
ja ja näitejuht Vladi-
34. aasta vanuses.
gi algusaastatel, kui
oli veel suur eestlas-
enne väljarändamist
netusel 1940—1950 teat-
eesti amatööridega ja
t osa eestlaste elust.
inud 11. aprillil 1895

nderi matus

maeti 12. juulil Juta
suri ligi paar nädalat
a matusetalitus viibis,
oodati Rootsis elavat
uks saabus.
a oli esimene eestla-
a Tallinnas, kes suri
naetud Metsakalmistu-
nna matta ei lubatud.
e osa olevat kirjanike
Ei aidanud see, et Ju-
allinna osas suuri tee-
n nüüd niisugused, et
sutatud teenetega ei

s siiski korda ka Juta
mne puhkepaik saada
tul, aga teises kohas.
s oli kiriklike tavade
re arvu leinaliste ko-
Lenderi kooli lõpeta-
tajaist, kelledest ühe
90 aastasse.

VES

veelaev Atlandil e

Ühe soomlasest me-
oli Soome kaubalae-
kukkunud ja olnud 24
li vetes enne, kui üks
aev ta päästis. jõudis
nale „hea tervise juu-
tane Antti Kampuri
umal on mind hoid-
piti veest 96 km Fort
ist idas. Kampuri ka-
643 jala pikkuselt
t „Finnbeaver" Bimini
nama juures. Allvee-
ttis osa manöövrist ja
e, märkas teda meres
es. Kampuri ütleb, et
nutavaim öö, mis ta
saatis, katsudes ko-
e paanikasse sattuda
a pead vee peal, mis
use tõttu oli väga ras-

MEMBER
ALTY CANADA
CARGI
mber office Independently
wned and operated
T. MANKIN
EALTOR
e St. (at Lytton Blvd.)
ronto M4P 2J5
ostu või müügi korral
Mankin, tel. 487-4477
odus 447-2017

MAALASED!
eemiliselt (steamclea-
diivanid ja toolid, vai-
seina ja lahtised Teie
— Hel. Erik Lokbik
447-9834

ERID JA TOAD

naisterahvas soovib
RTERIT
a köögiga
a õhtuti tel. 487-1057

Lätlane põgenes vene kalalaevalt

Ootas Rootsi ranna lähedal 13 tundi päästmist

STOKHOLM (EPL) — Alles nüüd saab teatavaks, et 16. juunil põgenes ühelt vene kalalaevalt 23-aastane läti kalur Juris Kalnins, kes pärast 13-tunnist viibimist pisikesel kummiparvel, päästeti Karlskrona kalapaadi „Altana" poolt. Noormees parvel oli läbimärg ja külmunud, sest vesi oli vaid 13-kraadine ja lained lõid pidevalt üle — tal oli üks jalg juba tugevasti paistetanud ja kahtlemata oodanuks teda külmetussurm kui päästmine poleks tulnud õigeaegselt.

Põgenik oli kuni siiani anonüümne, kuna ta ootas Invandrarverketi otsust asüüli küsimuses. See on talle nüüd antud, mispärast ta julges avalikkuse ette astuda.

Juris Kalnins tuleb Riiast, kus tal on järel ema, vend ja 21-aastane abikaasa Ingrid.

Ta jutustab, et ta ei suutnud välja kannatada olukorda, kus ei tohi tõde välja ütelda ilma et ütleja satuks vanglasse või mentaalhaiglasse. Riias on kõigest puudus, eriti toidust.

Juris Kalnins töötas kalurikolhoosis „Salga" samanimelise kalalaeva meeskonnas. Laev teeb igal aastal sõidu kalapüügile Põhjamerre, kus viibitakse mitu kuud. Noormees planeeris ärahüppamist selle reisiga ühenduses. Kui ta laev 16. juunil Riiast väljus, oli ta salaja pardale toimetanud pisikese kummipaadi — ainult 50 sm lai ja 130 sm pikk. Kui laev 18. juunil liikus piki Rootsi rannikut enne väinadest läbisõitu, hiilis ta pärast südaööd tekile oma kummiparvega ja ekstrariietega plastkotis.

— Osa meeskonnast oli ärkvel laeva salongis — istuti lauas ja osa vaatas filmi, jutustab Juris Kalnins.

Kartsin, et sulpsatust võidakse kuulda, mispärast lasksin kõigepealt ettevaatlikult vette kummiparve ja läksin siis nööri kasutades need neli meetrit mööda laevakülge alla,

mis tekki lahutavad veest. Kummipaat oli vahepeal üsna kaugele läinud ja kartsin, et ma seda enam kätte ei saa. Siiski õnnestus mul selleni ujuda ja hakkasin aerutama Rootsi ranna poole, mis 30 km kaugusel ees seisis. Lained olid aga tugevad ja ma ei liikunud kuigi palju edasi. Olin arvestanud, et katan selle maa umbes kuue tunniga, kuid kogesin, et ma aiva kaugenesin rannast. Vett tuli üle ääre ja püüdsin kingadega paati tühjendada.

Olin läbimärg ja värisesin külmast, kuigi võtsin välja oma lisariietuse plastkotist.

Mõistsin, et mu elu oli tõsises ohus . . .

Laevu läks mööda ja nendele, millistel ei olnud punalippu ta püüdis hüüda ja signaleerida, kuid asjata. Keegi ei pannud tähele meest kummiparvel. Alles 13 tunni pärast nägi rootsi kalapaadi „Altana" meeskond pisikest kummipaati ja ruttas appi.

famous Pianos
Hea klaver on
eluaegne investeering!
Suur valik tunduva
hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika
instrumendid.
REMENY
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West, Toronto
M5V 2B6 ● Tel. 363-1866

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside
alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne
pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

FINN-AUTO
Teen kõiki mehaanilisi parandusi
(mitte keretöid)
3323 Danforth Ave. Tel. 691-9563
RISTO SAARENVIRTA

Vajame
LAPSEHOIDJAT
1. a. tütarlapse juurde 2 või 3 päeva nädalas, (kell 7.30—5) alates 1. sept. Sherbourne allmaajaama läheduses. — Palume helistada tel. 921-8169

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
698-2745
Teeme uusi ja parandame vanu
nii linnas kui ka suvilates
Müüme aknaid ja installeerime
WINDOWS BOUNDS
1916 Queen E, Toronto

Eesti Maja kohvik avatakse jälle

Eesti Maja kohvik, mis kevadel Toronto Eesti Seltsi poolt majandatuna oma tegevuse lõpetas, avatakse jälle 1. septembril ja jääb õhtuti kella 6-st 10-ni avatuks; nädalalõppudel on eriajad. Kohviku rentija on Eesti Majaga sõlminud kokkuleppe esialgul üheks aastaks.

Kohvikupidamise kõrval on kohvikupidaja nõus igasuguseid peolaudu tegema Eesti Maja kasutatavaile organisatsioonidele kui ka perekondlike sündmuste puhul.

Kanada annab Hiinale 2 miljardit dollarit krediiti

OTTAWA — Kanada ja Hiina kirjutasid Ottawas alla lepingule, mille alusel Kanada annab Hiinale 2 miljardi dollari ulatuses krediite Kanada kaupade ostmiseks järgmise viie aasta jooksul. Hiinaga kavatsevad ärilisi suhteid sõlmida 12 Kanada ettevõtet ning kõne alla olevate majanduslikkude tehingute väärtust hinnatakse 2,9 miljardi dollarile. Seni on Kanada eksportinud Hiinasse peamiselt nisu. Endine liberaalide valitsus sõlmis Hiinaga möödunud veebruaris kokkuleppe, mille alusel Kanada ekspordib Hiinasse 10,5 miljonit meetrimõõdustiku tonni nisu, mille väärtust hinnatakse 1.5 miljardi dollarile.

Kolm välisajakirjanikku saadeti välja Iraanist

TEHERAN — Iraani revolutsioonniline valitsus saatis maalt välja kolm väliskorrespondenti. Kaks väljasaadetud ajakirjanikku on inglased ja üks prantslane. Kahte ajakirjanikku süüdistati Iraani praeguse elu mustades värvides kirjeldamises, kuna kolmandale ei peetud vajalikuks esitada väljasaatmise põhjuseid. Oma võitluses pahempoolsete parteide ja rühmituste vastu sulges valitsus N. Liidu sõiduvees ujuva kommunistliku Tudeh partei. Kurdide suguharu piirkonnas asuvas linnas mõisteti surma 13 kurdide juhti, keda süüdistati mässu õhutamiseks Iraani revolutsioonilise valitsuse vastu.

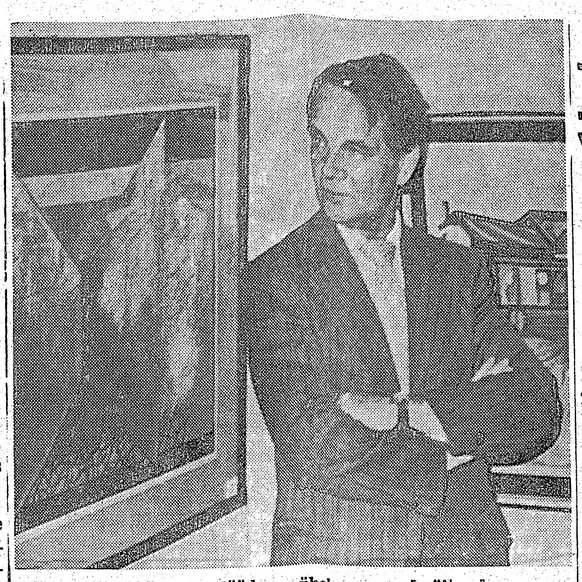

Kunstnik Abl Lee oma tööde ees ühel varasemal näitusel.

Abel Lee kunst Vancouverisse

Kunstnik avab sügishooaja kahe näitusega

Abel Leel on septembris kaks samaaegset kunstinäitust. Üks toimub Vancouveris sealse „Meie Kodu" ruumides 8. ja 9. septembril, teine septembris Torontos, Northern District Library ruumes. Kui esimene on nädalalõpunäitus, siis teine kestab kogu septembri kuu ja on osana Toronto raamatukogude kunstinäitustest.

Abel Lee ütleb, et Vancouveris toimuv näitus on ühe ammuse lubaduse täitmine. Sisult see on kümne aasta, 1969—1979 aastate loomingu ülevaatenäitus, samalaadne nagu oli edukas näitus möödunud aasta novembrikuul Torontos. A. Lee sõidab ise Vancouveri, et tutvustada seal oma loomingut tagasivaatelise ettekandega mida täiendavad diapositiivid.

Vancouveri eestlased on kaugel Toronto kunstielust, mistõttu neile peaks selline külaskäik olema huvipakkuv sügisese vaimse tegevuse hooaja avamisüritusena.

Ülevaatenäitusel on väljapandud näiteid mitmest A. Leele omasest loomingugrupist nagu on liblikad, kristallid ja viimasena liikumised.

Samale ajale sattus ka Torontos toimuv näitus. Ka see on ühe ammuse lubaduse täitmine. Raamatukogu tegi juba ammu ettepaneku kunstinäituseks ja nüüd tuli see pakkumine vastu võtta. Näitus toimub Northern District Library ruumes (40 Orchard View Blvd., Yonge & Eglinton rajoonis). Kui eelmine oli ülevaatenäitus, siis teine koosneb umbes 30-st viimastel aastatel valminud vitriograafilisest (monotüüpiline joonistus) tööst, kirjeldades figuraalseid liikumisi, aktiivseid tegevusi ja mänge üldpealkirja all „Actions and movement" (tegevus ja liikumine).

See on kuuajaline näitus, mis jääb avatuks septembrikuu jooksul (4.—28. sept.) raamatukogu lahtioleku tundidel.

A. Lee on graafik, kes kasutab mitmeid graafilisi tehnikaid, kuid oma loova vaimu väljenduseks on valinud peamiselt monotüüpia ja segatehnika, kasutades trükivärve. Tema loojamaailm on laiahaardeline saades impulsse täthelepanekuist inimese ja looduse keskkondades. Need on põhiliselt poeetilise ja lüürilise alatooniga, toetudes loojafantaasiale, mis mõneti on sürrealistlike ja poolabstraktsete kallakutega, kuid rõhutatult vormikindel ja märgatavalt värvikülluslane.

Nimetatud loomingu kõrval on ta väljendanud end ka puu- ja linoollõikeis, mis on ilmunud kahe mapina: „Masks and Totems" ja „Butterflies". Nendele vormiliselt lähedased on ta pisivormilised graafilised eksliibrised, mida ta on teinud paarisaja ringis. Need on tellimistööd, kuid kunstnik on igaühe neist teinud iseseisvaks oma käsitsi tehtava trükiviisiga, kus mitte kunagi kahte sama koloriiti ei saavutata.

A. Lee ise ütleb, et tänu neile tellimistöödele ja eesti ekslibristidele, kes neid on igasse maailmakaarde vahetuseks saatnud, on ta saavutanud ekslibristide ringkondades ülemaailmse tuntuse.

Tema omapäraseid töid avaldatakse sellealalistes ajakirjades, kui näiteid moodsa eksliibrise kunstist .Kui seni on mõned nagu kahjatsenud, et ta oma aega on kasutanud pisigraafika loomiseks, mille asemel võinuks suuremõõtmelisi kunstitöid teha, siis tegelikus on näidanud, et just need on talle hinnatud koha andnud sellealalises kunstiloomingus. Ta on korduvalt rahvusvahelistel eksliibriste näitustel esindanud Kanadat.

Abel Lee avab oma kahe näitusega Kanada eesti sügisese kunstihooaja. Tema värvide rikkuses tõuseb elavana esile ühe eesti kunstniku loojamaailm, kes loob, et teisedki inimesed seda näeksid samases fantaasiakülluses lendlemas, sätendamas ja liikumas.

Nikita ähvardas aatompommiga

HANOVER — Kuu aega enne kui Berliini müür valmis 13. augustil 1961, ähvardas N. Liidu selleaegne diktaator Nikita Hrushtshov läänemaailma aatomrünnakuga. Ameerika ajaloolane Honore Catudal ütleb, et Hrushtshov esitas ähvarduse Briti saadikule Sir Frank Roberts'ile 2. juulil 1961.

Kotkajärvel praegu toimuvatel Metsaülikooli kursustel toimub õppetöö ilusa ilma puhul vabas looduses. Pildil näeme Ellen Valdsaart demonstreerimas kursuslastele rahvapille.

Foto: Alar Põldma

Jõekääru suvekodu sulges uksed

„Lõpuball" ja auhindade väljajagamine viimastel päevadel

Jõekääru laste suvekodus lõppes tegevus möödunud laupäeval. Lõpuaktus toimus vihmase ilma tõttu suvekodu seltskondlikus ruumis, kuhu oli ilmunud suur rahvahulk. Kõnega lastevanemate ja kasvandike poole pööras suvekodu juhataja Jaan Veenpere, kes toonitas, et Jõekääru suvekodu on tuntud kogu vabas maailmas, kuna siin on viibinud lapsi igast ilmakaarest, ligidalt ja kaugelt, Kanadast ja teistest maadest.

Algas auhindade jagamine. Spordiinstruktor Aime Nurmse jagas välja auhinnad parimatele kergejõustiklastele. Parimaks naissportlaseks osutus Juta Metsala, kes sai adv. Kersoni auhinna, parim meessportlane oli Ülo Vainumäe, kellele annetati H. Later & Co auhind. Lauatennises oli parim Derek Pallandi ja tennisemängus Valia Reinsalu. Ujujatele jagas auhindu instruktor Mai Kreem.

Laskmises ja parimatele Kalevipoja tundjatele jagas auhindu nende alade õpetaja Endel Ruberg.

Parimad laskurid olid Derek Pallandi, Toomas Kolli, Jaan Hopp, Liisa Hess, Juta Metsala, Karin Järvine, Maimu Palumäe, Valia Reinsalu, Tiina Pedel, Alrek Meipoom, Tenno Andra ja Markus Silmberg.

Parimad Kalevipoja tundjad olid Pia Metsala, Tenno Andra, Juta Metsala, Siiri Oder, Linda Varve, Kai Rannik, Urve Voitk, Eric Luiker, Vivian Oder, Tõnu Voitk, Erik Valter, Liisa Hess, Derek Pallandi, Karl Konze ja Peter Roos.

Parimateks eesti keele rääkijateks olid tüdrukutest: Kyllike Sillaste (väikesed), Linda Varve (keskmised) ja Maimu Palumäe (suured). Poisid vastavalt: Eero Voitk, Kalev Wallner ja Peeter Tammisto. Eeskujulikemaks kasvandikeks olid: Aiki Roosild, Rutt Küng, Kadri Koop, Kristjan Wallner, Andre Küttis ja Peeter Pirn, kelledele annetati mälestusesemed.

Lõppsõna ütles Toronto Eesti Naisseltsi esinaine H. Novek, kes avaldas tänu suvekodu juhatajatele, kasvatajatele, köögipersonalile ja kõigile nendele, kes suvekodu heaks kordamineskuks kaasa on aidanud.

Kõik tegelased kutsuti rahva ette ning neile kinnitati tänutäheks rinda lilled ning annetati neile nahasse voolitud 27 lehega tammepuu, mis sümboliseerib Jõekääru 27. aastapäeva.

Reede õhtul, Jõekääru lõpuõhtu eelõhtul, toimus noorte „ball", kus valiti Jõekääru 1979. aasta printsid ja printsessid. Väikeste tarede printsessiks valiti 7-aastane Kia Puhm, printsiks Eero Voitk, suurte printsessi tiitel anti Tuula Hopp'ile, kuna printsiks sai Peeter Pirn.

J. S—gi

Õnnetus reisil Tallinnas

NEW YORK (VES) — Okupeeritud Eesti külastajategrupi ühe kaasasõitjaga juhtus Vene laeval, teel Helsingist Tallinna, raske õnnetus trepil libisemise tagajärjel kukkumise tõttu. Kuuldavasti vigastanud ta ribisid ja kukkudes saanud kannatada teisi keha osasid, ning löögi ka pähe.

Laeva Tallinna sadamasse jõudes lasti kukkunu kiill esimesena maale, paigutati seal aga turiste hotelli viivasse ombnibussi, kus ta pidi tükk aega ootama, kauem veel seetõttu, et üks kaasasõitja puistati läbi eriti põhjalikult Vene tolliametnike poolt. Selle asemel, et vigastatut kohe toimetada haiglasse, viidud ta pärast ootamist hotelli ja alles sealt haiglasse. Osutus vajalikuks operatsioon. Külastamise asemel tuleb vigasaanul niiid lamada haiglas ja oodata paranemist„ arvatavasti mõni nädal.

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2205, kell 3—5 p.l.

NORDEN REALTY INC. — Realtor
2810 Victoria Park Ave., Suite 105, Willowdale, Ont.
Ostu või müügi puhul helistage
RAIMO SAARKOPPEL
kontoris 499-4181, kodus 499-3406
Üheperekonna-elamud, ärid, korterimajad, suvilad, maad, farmid, mortgage'id jm.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN
281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.
Soome rukkileib
EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID
Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8.30—2. Esmasp. suletud.

SPORT

Kergejõustik Jõekäärul

Allpool avaldame tütarlaste paremad tagajärjed Jõekääru laste suvekodus toimunud kergejõustikuvõistlustel.

JOOKSUD TÜTARLASTELE

40 m — 5—6 a. 1. Liisa Kukk — 8,4, 2. Irgi Roosild, 3. Maia Linask.

7—8 a. 1. Tamara Tambre — 7,4., 2. Ellen Oling, 3. Lembi Veskimets.

9—10 a. 1. Pia Metsala — 6,6, 2. Elle Palumäe, 3. Karina Tamm ja Urve Voitk.

60 m — 5—6 a. 1. Liisa Kukk — 7,5, 2. Ingi Roosild, 3. Maia Linask.

7—8 a. 1. Tamara Tambre — 10,4, (uus rekord), 2. Ellen Oiling, 3. Lembi Veskimets.

9—10 a. 1. Valia Reinsalu — 10,0, 2. Pia Metsala, 3. Anne Pedel.

11—12 a. 1. Silvi Matsoo — 10,1, 2. Marika Tamm, 3. Maimu Palumäe.

13—14 a. 1. Juta Metsala — 9,4, 2. Tiina Lomax, 3. Tracey Girolami.

80 m — 11—12 a. 1. Silvi Matsoo — 13,3, 2. Marika Tamm, 3 Maimu Palumäe.

13—14 a. 1. Juta Metsala — 12,4, 2. Tiina Lomax, 3. Tracey Girolami.

100 m — 9—10 a. 1. Valia Reinsalu — 16,0 (uus rekord), 2. Pia Metsala, 3. Urve Voitk.

11—12 a. 1. Silvi Matsoo — 13,3, 2. Marika Tamm, 3. Maimu Palumäe.

13—14 a. 1. Juta Metsala — 15,1, 2. Tiina Lomax, 3. Tracey Girolami.

200 m — 9—10 a. 1. Valia Reinsalu — 36,3 (uus rekord), 2. Urve Voitk.

11—12 a. 1. Maimu Palumäe — 42,0, 2. Kadri Pääbo, 3. Anita Kivi.

13—14 a. 1. Juta Metsala — 32.5, 2. Tiina Lomax, 3. Tracey Girolami.

400 m — 9—10 a. 1. Valia Reinsalu — 1:21,5 (uus rekord), 2. Urve Voitk.

11—12 a. 1. Maimu Palumäe — 1:33,2, 2. Anita Kivi.

13—14 a. 1. Juta Metsala — 1:19,3.

800 m — 9—10 a. 1. Janet Kivi — 3:43,8.

11—12 a. 1. Anita Kivi — 4:01,5 (uus rekord).

13—14 a. 1. Juta Metsala — 3:30,5, 2. Tracey Girolami.

1000 m — 9—10 a. 1. Anne Pedel — 5:01,0 (uus rekord).

13—14 a. 1. Juta Metsala — 4:04,8 (uus rekord), 2. Ellen Valter.

1500 m — 11—12 a. 1. Anita Kivi 7:43,2 (uus rekord).

13—14 a. 1. Juta Metsala — 6:32,0 (uus rekord), 2. Ellen Valter.

KAUGUSHÜPE

5—6 a. 1. Liisa Kukk — 2,15 m, 2. Ingi Roosild, 3. Maia Linask.

7—8 a. 1. Lembi Veskimets — 2,59, 2. Ellen Oiling, 3. Tamara Tambre.

9—10 a. 1. Valia Reinsalu — 2,95, 2. Karina Tamm, 3. Ellen Palumäe.

11—12 a. 1. Silvi Matsoo — 3,14, 2. Maimu Palumäe, 3. Mollie Parum.

13—14 a. 1. Lydia Van Der Veen — 3,35, 2. Tiina Lomax, 3. Juta Metsala.

15—16 a. 1. Karen Järvine — 2,60.

KÕRGUSHÜPE

5—6 a. 1. Ingi Roosild — 0,65 m, 2. Liisa Kukk, 3. Maia Linask.

7—8 a. 1. Aili Roosild — 0,85, 2. Ellen Olina, 3. Laura Randmaa.

9—10 a. 1. Valia Reinsalu — 1,05, 2. Pia Metsala, 3. Tiina Pedel.

11—12 a. 1. Silvi Matsoo —1.05, 2. Rutt Küng, 3. Lee Metsalo.

13—14 a. 1. Juta Metsala — 1,25, 2. Tiina Lomox, 3. Monika Kask.

PESAPALLI KAUGUSVISE

5—6 a. 1. Liisa Kukk 8,50 m, 2. Ingi Roosild, 3. Maia Linask.

7—8 a. 1. Laura Randmaa — 12,10, 2. Liisa Novek, 3. Aili Roosild.

9—10 a. 1. Valia Reinsalu — 23,30, 2. Tiina Pedel, 3. Urve Voitk.

11—12 a. 1. Mollie Parum — 25,20, 2. Lee Metsalo, 3. Monika Tamm.

13—14 a. 1. Tracey Girolami — 32,85, 2. Lydia Van Der Veen, 3. Tiina Pärnsalu.

KUULITÕUGE

13—14 a. 1. Tracey Girolami — 29,7 jalga, 2. Lydia Van Der veen, 3. Tiina Pärnsalu.

15—16 a. 1. Karen Järvine — 22,8 jalga.

KETTAHEIDE

13—14 a. 1. Tracey Girolami — 54 jalga, 2. Juta Metsala, 3. Tiina Pärnsalu.

Endised suvekodu kasvandikud esinevad lõbusate lauluettekannetega Jõekääru Valguspeol. Foto: J. Säägi

Kanadalasi Ameerika kergejõustiku meeskonnas

Quebecis toimus kergejõustiku võistlus Ameerika meeskonna kindlaks tegemiseks, kes võtab osa 24., 25. ja 26. augustil toimuvast maailma karikavõistlusest Montreali olümpiastaadionil. Eelvõistlusel pääsis Ameerika meeskonda kuus Kanada meessportlast ja lisaks üks 4x100 teatejooksu meeskonda, naisi on samavõrd, neist kaks 4x100 ja 4x400 teatejooksu võistkondades. Ka reservis on ette nähtud üks kanadalane.

Katsevõstlusel hüppas torontolane Milton Ottey kõrgust 2.13, Luis Deliz (Kuuba) heitis ketast 63.06, Silvio Leonardo (Kuuba) jooksis 200 m 20.54, torontolane Paul Craig jooksis 1500 m ajaga 3.41,1, Colin Bradford (Jamaika) jooksis 400 m ajaga 46,03, Joao Carlos de Oliveira (Brasiilia) hüppas kolmikut 16.73 ja Rudolfo Gomez (Mehhiko) jooksis 5000 m ajaga 13.47,8.

Naiste tagajärgedest: Maria Sarria (Kuuba) tõukas kuuli 18.66, Sharon Lane (London, Ont.) jooksis 100 m tõkkeid 13,71, Angela Taylor (Toronto) jooksis 200 m ajaga 23,04, Britt McRoberts (Richmond, B.C.) jooksis 1500 m ajaga 4.16, Jane Griffith (Guajaana) jooksis 400 m ajaga 51.84, Debbie Brill (Aldergrove, B.C.) hüppas kõrgust 1.94 ja Eloine Echevarria. (Kuuba) hüppas kaugust 6.29.

Kanadalastest kuuluvad veel meeskonda Peter Butler, Philippe Laheurte, Bruce Simpson ja Bishop Dolegiewicz.

Leida Leesmendi võimlejad Taivanis

STOKHOLM (EPL) — Kolmenädalaselt turneelt Taivani jõudis hiljuti tagasi Leida Leesment oma Malmötüdrukute eliitgrupiga. Seal suurt elevust tekitanud esinemiste taga seisis Malmö suurfirma Tera Pak International, kes Taivanil korraldas oma tervisliikkuse kampaaniat — propageeritakse piima ja mahla joomist. Esinemised toimusid ka Singapuris ja Bangkokis.

Juulikuus tuli Leida Leesmentil oma võimlejatega esineda Taanis nn. minigymnastradal, mis traditsioonikohaselt toimub Herningis juuli keskpaigu ja kus koguneb üle kümne tuhande võimleja. Igal maal on oma esindusrühm ja Rootsit esindasid Malmö-tüdrukud. Peale esinemise suurüritusel oli Malmö linnateatri koreograafi Gordon Marshi poolt korraldatud veel Põhjala õhtu, kus esinesid ka Malmö-tüdrukud, kellele ta ise on komponeerinud tantsulisi programme.

Taanist ruttas Leida Leesment Örebrosse rahvusvahelisele võimlemisõpetajate kongressi „Sweducation" avamisele, kus tema võimlejatele oli usaldatud avaesinemine. Kongressil juhtis Leida Leesment oma abilistega suurt kursust pallivõimlemises.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

RAAMATUID

müügil

„VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Hanno Kompus — **Kustutamata nälg kunsti järele**	11.—	85
L. Wahtras — **Liivaklass**	2.50	15
Enn Nõu — **Vastuvett**	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — **Reekviem**	3.50	35
H. Michelson — **Skautlikul teel**	3.—	35
H. Michelson — **Noorsootöö radadel**	4.30	35
H. Michelson — **Eesti radadelt**	9.—	35
Triinu" üksiknumbreid	1.50	
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — **Mõttelend — Pilte ja peegeldusi**	5.—	25
Karin Saarsen — **Lohengrini lai kumine**	4.50	15
Herbert Salu — **Utoopia ja futuroloogia**	4.50	25
Eduard Krants — **Lumeliitlased (luuletuskogu)**	3.—	15
Ilona Laaman — **Mis need sipelgad (luuletuskogu)**	3.—	15
A. Kubja — **Kadunud kodud — mälestused**	4.—	25
A. Kubja — **Mälestusi kodusaarelt**	2.—	20
A. Kubja — **Palukesed**	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — **Soomepoisid** 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	85
Leho Lumiste — **Alamuse Andres — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust**	6.65	40
L. Lumiste — **Atlandi aknal**	2.10	40
L. Lumiste — **Killad külas**	5.30	40
A. Vomm — **Ristsõnad I**	2.50	20
A. Vomm — **Ristsõnad II**	2.25	20
A. Vomm — **Ristsõnad III**	2.25	20
A. Vomm — **Ristsõnad IV**	2.25	20
Ants Vomm — **Minu hing (luuletuskogu)**	20.—	40
Ants Vomm — **Varjud (luuletuskogu)**	3.—	30
K. Eerme — **Surnud laevad ja elavad mälestused**	1.50	15
K. Eerme — **Päevata päevad ja ööta ööd II**	4.—	40
S. Ekbaum — **Ajatar (luuletuskogu)**	4.—	30
Aarand Roos — **Jumalaga, Kars ja Erzurum**	4.—	30
J. Pitka — **Kajusõlmed**	3.50	40
A. Käbin — **Vaim ja muld**	5.—	40
Urve Karuks — **Kodakondur (luuletuskogu)**	6.—	20
H. Oja — **Koputused eneses (luuletuskogu)**	1.50	25
H. Oja — **Tunnete purdel (luuletuskogu)**	2.75	25
A. Küng — **Mis toimub Soomes?**	14.—	30
Aarand Roos — **Juutide kuningas Tallinnas**	6.—	40
Mitme näo ja nimega	12.50	30
E. Sanden — **Loojangul lahkumine Tallinnast**	16.20	30

RAAMATUID LASTELE:

Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	30
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.20	35

A. KADAK

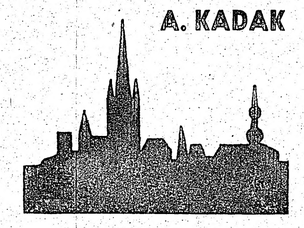

VENE KIRVE-KULTUUR

2.

Kahekümne aasta eest arutati veel Tartus ja Tallinnas niisugust taktikaprobleemi: kas koos venelastega kommunistide vastu või koos kommunistidega venelaste vastu? Praegu on niisugune arutlus juba mõttetu: kommuniste meil enam ei ole.

Ajalugu õpetab juba Lembitu päevist peale, et liit venelasega on selge rumalus. Pärast võidetud lahingut on liitlasest russ alati oma liitlast röövinud ja koorinud, hullemini kui ükski vaenlane. Ajakohasem on küsida, kas minna või mitte koos dissidentidega vene türannide vastu. Sellel mängul võiks olla mõtet, sest dissidendid on teadupärast vene juudid. Aga tallinlane-eestlane on säilitanud oma rahvusliku temperamendi: eks näe, arvab ta — tühi kära pole meie omapära.

Tallinna juudid, muide oma kodumaale nii väga ei kipugi. Siin, eriti aga veel Pärnus, on neil oma väike Iisrael ja pealegi Palestiina probleemita, ning Egiptusega seob Tallinnat ainult sealt kevadel saabuv või sinna sügisel suunduv üle linna lendav kurg ...

Oma parteilastest tuttavaid jagavad Tallinna eestlased lollikeste, argpükste ja karjeristide kategooriaisse. Mõned tunnustavad veel üht liiki — täitsamehed.

Tegelikult on olemas vene „kuningad" ehk võimumehed ja nende eestlastest sulased ja suuvoodrid. Vara öelda, et täitsamehi poleks.

Tõeliselt pääseb partei salapoodidesse ainult pisike % tipu ladvikust. Reaparteilased (ka asutuste partorgid nende seas) on nii väiksed vennad, et peavad seisma nii lihasabas kui õllejärjekorras. Olla parteilane ei tähenda mõistliku mehe meelest mitte midagi. Tõelist võimu omav klikk on väga väike. Tallinlaste arvates ei või siinne bande ulatuda üle 300.

Vene ülemus Tallinnas põeb alamuskompleksi. Ta ei tea, kuid aimab, et kogu ta võim toetub Loll-Ivani tääkidele. Selgema peaga venelase teeb see teadmine või aimdus kurvaks, hariliku venelase aga — kurjaks. Ei ole seda kurba ega kurja meest eestlaste seas iial omasuguseks peetud. Intiimses suhtluskonnas ei tule Ivan osalisena kõne allagi.

Tallinna keskkonda seltskonna või ühiskonnana reostab tibla samal moel, kui vabrikusuits õhkkonda. Liiduvabariikide kõik pealinnad on samal määral saastatud. Ainult Moskva mitte, sest saasta ei saa saastata.

Tallinnas võimaldus teaduslikult ja igal muul moel tõestada, et isikukultus tekib ja areneb ainult seal, kus isiku kultuursus täiesti puudub. Kultus kui kultuurinähtus on vene tõlgenduses usundiline. Nii vene kui ka ENE (Eesti Nõukogude Entsüklopeedia) tõlgenduses kõneldakse „kultusest ülekantud tähenduses". Vene interpretatsioon teeb sellest „ülekandest" kultuurinähtuste hulgast väljakandmise. Pseudoreligioosne kultus ühes ateistlikus riigis on kultuurivaesuse tüüpnäitus. Tallinna läänelikul taustal on see jalustrabav ...

Statistika Keskvalitsuse salaandmeil ripub Tallinna seintel, müüridel ja plankudel mitmesuguses kõrguses ja suuruses kokku 1001 Lenini pilti. Asutuste siseseintel ja kontoreis on sama Lunastaja portreesid veel 11001 tükki, mõnes kabinetis isegi kaks.

Peale peajumala Hull-Jaanovi on viimastel aastatel Võidu väljakul, kaupluste aknail, aga ka mitmete venelasest direktoriga asutuse bürooseintel näha marssali ja maailmakirjaniku puhta lõua ja kõrgete kulmudega presidendiportree. See on märkimisväärne tendents — siirduda isiksuse austamiselt pisiksuse austamisele. Kaht kuulsat karvast kohtab nüüd juba harvem, nende aeg on läbi. Pealegi on mõlemad saksa juudid, kellele Kremli võimumehed praegu vaevalt küll loa annaksid Iisraeli kolida. Maipühade puhul riputatakse siiski ka Marxi ja Engelsi portreid üles, nagu ka kõik 15 politbüroolast — paraadiväljakute läheduses. Need näod korjatakse kohe pärast tarvitamist ära. Vene mees sai oma õigeusu Kolmainsaga vaevu toime; aga praegune Viieteistainus, kelle tahe olevat rahva tahe — see käib üle selle andeka rahva jõu ja mõistuse. Pühakukultuses piirdutakse seetõttu ühe ammusurnud isiku ja teise alles poolsurnud pisiku austamisega.

Nii kultus kui kultuur on ladina põllundusalased sõnad. Muistseil eestlastel oli kõrge kultuur ammu enne kui see ladina sõna eesti keelde laenati. Veel nii hiline ajaloolane kui Villem Reimann toimetas albumit „Eesti kultura".

Vene „kultuura" seostub sisuliselt pigemini eesti kuldi kui ladina cultoriga. Sest: tõmba lõõtsa, tao — mite rauda, vaid jalgu vastu tantsupõrandat — see ep see kultuura ongi.

Rauda taovad ikkes rahvad, eestlased, lätlased, ungarlased, poolakad ja pooled sakslased, olgugi, et raud veel tuline pole. Aga „kultuurirkandjate" jaoks on peagi palju raudu vaja.

Lõõtsatõmbajate eneste suhtumine kultuurasse ja kultuursusse on viimastel aastatel pisut muutunud, vähemasti küll Tallinnas. Siinseis vene koolides manitsetavat nüüd ettevaatusele sõna „kulturnõi" tarvitamisel, kuna see siinseis oludes ei olevat üldsegi enam kultuurne.

Kõigist koolis käinud venelastest saavad noored spetsialistid. Keegi pole kuulnud neid haritlasteks nimetatavat. Tallinna venelane omandab keskhariduse kümne aastaga, eestlane üheteistkümnega. Vene rahvas on suur ja andekas ... Eestlased läksid juba vanasti Venemaale mõisavalitsejaiks ja viinapõletajaiks. Andekad vene rahva pojad tulevad aga Tallinna kojameesteks ja direktoriteks. Neid ameteid võib pidada ka alustamata alghariduseks.

Lõpetamata keskharidust esineb nüüd harvem. Kooli on lollilgi lihtne lõpetada: õppeedukuse plaan on riiklik ja seaduse jõuga; selle rikkumine on karistatav kuritegu. Koolidirektorid ja õpetajad kurja teha ei taha ega tohi ja „kahed" jäävadki panemata.

Nii koolitatakse ula- ja umbharitlasi. Eduard Laaman märkas ja märkis juba 40 aasta eest, et poolja ulaharitlased oli see klass või kiht, kes Oktoobrirevolutsiooni pealt tõsiselt teenis.

Oma harimatuses on venelane ise vähem süüdi kui tema partei ja valitsus. Need püüavad aga eesti noorust samuti harimatuks koolitada, kuid ei õnnestu selles üritustes: eestlaste hulgast sirgub kõigest hoolimata ka noori haritlasi. Ergo — oma vaimupimeduses pole venelane ise siiski ka mitte päris süütu. See rahvas on oma valitsust väärt ja vastutab selle eest, et ta niisugust juba üle poole sajandi peab ... Aga kas eestlased, lätlased, armeenlased ja juudid ei kaasvastuta? Neile on toekaks vabanduseks nende väike peade arv ja tõsiasi, et see on nimelt venelane, kes oma valitsust iga katse vastu kaitseb, mille mõni vähemus võiks teha vägivallavalitsusest vabanemiseks. See ongi kõige olulisem tõend venelase harimatusest, et ta seda teeb kas või oma ihu ja hinge hinnaga.

Juba oma võimu esimesel kümnendil likvideeris marksistidest ulaharitlaste klikk tsaariaegse vene intelligentsi, suure rahva kohta, tõsi küll, väga väiksearvulise, aga oma miljoni-hingelise ikkagi. Kakskümmend aastat hiljem püüdis Stalin samasuguse nälgasuretamisega ja kuklalaskudega hävitada eesti intelligentsi. See ei õnnestunud.

Sajatuhande Siberisse saadetu ja tapetu kõrvalt pages teine sadatuhat üle maailma laiali ja jäi alles. Väljaspool Vene kroonu vägivalda on nad professorite, inseneride, arhitektide, kunstnike, kirjanike, arstide, juristide ja kõigi muude peente ametite pidajaks kõigis viies maailmajaos. Vene emigrantidest pärast 1917. a. said Pariisis, Londonis, New Yorgis ja sadades muudes linnades ja maades saapaviksijad, ooberid, uksehoidjad, voorimehed ja lihtsalt hulgused.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

35 aastat tagasi seisid eesti vabatahtlikud Viiburi lahe kaldal asetseval positsioonil tõkestamas venelaste edasitungi kogu Soome vallutamiseks. Pildil eesti sõdur, kes on valvepostil, kuna üle lahe paistab Viiburi linn, sellal juba venelaste haardes.

Ilmar Arens:

Lääne-Harju ülestõus algas Pärnumaal

Kes oli „eestlaste kuningas" Lääne-Harju mässus 1560. a. oktoobris? — Uusi andmeid suurest mündileiust Päriveres 1978. aastal

Lääne- ja Põhja-Eestile ülimalt saatuslikule laastavate sõdade ajaperioodile, alates vene röövvallutajate rahvusvahelisi lepinguid trotsivast sissetungist Saare-Lääne piiskopkonda septembri algul 1560, on senises uurimises pööratud suhteliselt vähe tõsist tähelepanu. See kehtib eriliselt Lääne-Harju talupoegade suurejooneliselt plaanitsetud mässu ehk „ülestõusu" kohta oktoobrikuu alguses 1560. Ometigi tegid Pärnu-Lääne-Harju eestlased oma selle aktsiooniga: „kõigi eestlaste kuninga" valimisega ja Koluvere (Lode) lossi piiramisega tõsiselt katset Eesti muistse vabaduse taastamiseks ning deklareerisid isegi välismaailma ees, et eestlased tahavad „vabad olla" ning ise oma maad vaenlaste vastu kaitsta!" Kodumaa uurijad on omaks võtnud, et see „ülestõus" tõenäoliselt sai alguse aastal 1559 Taanile müüdud Saare-Lääne piiskopkonna Põhja-Pärnumaa aladelt. Kuid lubatagu selles seoses esijoones vaadelda enne üht akuutset sündmust neilt aladelt aastail 1560/61.

Korbest (Pärnu-Jaagupi etc.) on nüüd saabunud täpsemaid teateid selle muistse maakonna lõunaosast, Päriverest (end. Are vald) 1978 päevavalgele tulnud suuremast haruldasest 16. sajandi mündileiust. Taoliselt teatatakse selle leidmisest:

„Pärnu KEK töötajail (vist mingi ehituskombinaadi lühend) olid maipühade eelsel nädalal kibekiired päevad. Päravere sovhoosi „kuivati" (see on viljakuivatuse) ehitusel, mis asub selle sovhoosi keskusest ligi kilomeetri kaugusel. Maapinna planeerimisel sattus masina tera alla mingi metall-klomp, mis pudenes lajali.

Lähemal vaatlusel selgus, et tegemist oli tugevasti roostetanud müntidega.

Kohale rutanud töölised ja hiljem saabunud kooliõpilased korjasid need mündid kokku. Tänu Pärnu Muuseumi direktori O. Volmer'i tegevusele ning õpetajate kaasabile õnnestus valdav osa münte kokku korjata ning muuseumi toimetada. Seni on seal arvele võetud ligemale 2200 münti. Leiuga esialgne tutvumine näitas, et see koosneb Vana-Liivimaal 16. sajandil vermitud rahadest. Neist valdavama osa moodustavad Liivi-ordu poolt Tallinnas, Riias ja Võnnus väljalastud killingud, edasi Riia peapiiskopi ja Tartu piiskopi rahad. Suuremad nominaalid on esitatud ligi kolmekümne veeringuga ning paari poolemargalisega. Viimased on löödud Võnnus 1556 ja Riias 1557. aastail.

Leiu koosseisu analüüs näitab, et need mündid on välja lastud enne 1560. aastat.

Seega langeb selle Päriverearde mahamatmise aeg kokku Liivi sõja algaastatega. Mõned müntide küljes säilinud riidetükikesed annavad tunnustust, et rahad olid paigutatud linasesse riidesse. Käesolev leid on väärtuslikuks täienduseks Eesti ala 16. sajandi majanduslike sidemete ja kaubanduslike suhete uurimisele".

Kuid see on seni ka kõik, mida sealsed võimud on lubanud avalikkuse ette tuua, enne kui Pärivere-leiu kohta ilmub täpsem teaduslik aruanne. Kuna see leid oli peidetud linasesse riidesse, siis tuleb selle peitjaks tõenäoliselt pidada mõnda kohapealset jõukamat talupoega või eestisoost „mõisnikku".

Kohalike uurijate arvates asus selle leiukoha läheduses juba a-l 1560 põline Pärivere vanatalu „Toa talu ehk mõis.

Olemasolevail andmeil on seal hiljem, aastal 1601 peremeheks olnud „Perrifer-Mattis" ning 1624 „Perifer-Jaan". Viimane arvatakse siia asunud olevat umbes 16 km kauguselt Pärnu linnast, kuna see põlistalu sai arvatavasti sõjamõllus laastatud ning oli mõnda aega tühi.

„Pärivere"-nime on mõned etümoloogid püüdnud seletada „Pekreverest", kuid kohapeal arvatakse, et see algselt võis olnud olla „Pikrevere" — vana-eestlaste välgu- ja sõjajumalast „Pikker". Eks leidu sellest „Päri"- või „Pikreverest" umbes 18 km põhjapool Kuninga küla vainul kõrgendik, mida veel tänapäeval kutsutakse „Pikre-aluseks". Siin arvatakse rahvamälestusis asunud olevat Korbe maleva kogumiskoht juba muistsel iseseisvusajal ning kuni 16. sajandi lõpuni. Siin kogunes Korbe maleva tõenäoliselt ka sept. alguses 1560 hävitava vastulöögi andmiseks rohkem kui 1000-mehelisele venelaste-tatarlaste rüüsteväele kindral Ivan Jakovlev'i juhtimisel. Sama Jakovlev oli koos Vassili Umnov'iga esimene, ligi 30 nädalat kestnud ning häbiväärse kaotusega lõppenud Tallinna piiramise juhatajaid, millest osa võttis ka nende jäledaim väeliik „opritshnikud". Kui sealtpeale kaob Jakovlevi nimi ajalooürikuist.

Võib-olla tegi Juhan Julm ta häbistavate kaotuste pärast peajao lühemaks.

Arvatavasti kogunes „Pikre alla" Korbe maleva ka augustikuul 1561 — selleks et püüda tõkestada Viljandist lähtunud ligemale 15.000-mehelist venelaste kättemaksuväe sissetungi Korbe südamaile Ortenurme-Ange jõge ületava soise kitsastee läbimisel. Seekord oli aga vaenlase ülekaal liiga suur ning ligemale 400 kaitsjat langes selle Korbe „Thermopyle" juures või lähistel. Võimalik, et samast „Pikre alt" algas ka senises uurimises puudulikult valgustatud Harju-Lääne talupoegade ülestõus, vähemalt läänlaste osas okt. alguses 1560.

Pärnu Ordukomtuuri kirjutaja Johannes Renneri kroonika-jutustuse järgi tõstsid taani halduse võimude poolt kaitsetult venelaste rüüstada jäetud eesti talupojad ühe (nimetu) sepa kuningaks ning viisid ta triumfikäigus torupilli-orkestri ja väehulga ees Koluvere (Lode) lossi alla Kesk-Läänemaal, selleks et seda tugevat kindlust vallutada, kuningalinnuseks muuta, „iseseisvad ja vabad olla ning ise oma maad kõigi vaenlaste vastu kaitsta !"

Sama Renneri kroonikas mainitud tundmatu sangar, kes mõni nädal varem toimunud kaitselahingus oma („laulva") mõõgaga oli surmanud üksinda viis venelast, oli tolleks „kõigi eestlaste kuningaks" valimiseks kahtlematult kohaseim kuju.

Õnnetuseks kogu maale lämmatati too viimane suurem läänlaste ja ühinenud harjulaste meeleheitlik katse maakaitseks taani võimude foogti Christoffer Münchhauseni vägede poolt Koluvere all ning „eestlaste kuningas" viidi ürikandmeil aheldatuna kaasa Kuressaarde — arglikult venelaste eest võitluseta põgenenud taani asehalduri Holsteini hertsogi (ja hilisema Juhan Julma armualuse ning „Liivimaa kuninga") Magnuse poolt. Seal tapeti too viimne sangarlik „eestlaste kuningas" jäledate piinamistega. Tulemuseks oli, et kogu Lääne-Eesti lõplikult jäi kaitsetuna venelaste ja teiste röövvallutajate rüüstamisiks.

Eesti Vabariigi ajal omas ülalmainitud „Päriveres" suurima talu koos vesiveski ja villatööstusega tuntud tulundustegelane Georg Hansen.

Nende Hansen'ite esiisadel öeldi kohalikus rahvasuus olnud olevat „vanad kõvad privileegid". Võib-olla olidki nemad need muistsed „Pärivere-mõisnikud", kes koos paljude teiste ellujäänud Korbe maavabadega venelaste rüüstevägede eest 1560/61 põgenesid üle väina Saaremaale? Sealt võisid nad järgneval 17. sajandil, suhteliselt rahulikumal Rootsi ajal järg-järgult koos paljude teiste — nüüd juba saksa- või taani-nimedega korbelastega — tagasi pöörduda oma esiisade maale. Kes teab? Huvitaval kombel esineb 16. sajandi lõpul Saaremaa taaniaegseis ürikuis mitmes seoses keegi „tulundustegelane" (vist kaupmees ja maaomanik) Georg Hansen. Genealoogilise seose tõestamine nende kahe „Georgi" vahel üle umbes 250 aastase vahemaa on andmete puudumisel muidugi võimatu ettevõte. Olgu veel märgitud, et nende ridade kirjutaja ema, Maria Sander, pärines samast Hansenite lähedaselt Pärivere-Uuetoalt", kuid tema esivanemad isa poolt olid siia asunud Mulgimaalt.

Võib-olla selgitab lähem teaduslik aruanne ja analüüs veel midagi olulist ja huvitavat selles 1978. aastal tehtud suure mündileiu kohta „Päriverest", mis pärineb samuti ühelt ülimalt ülekohtuselt ja veriselt ajalt Eesti rahva vastu aastail 1560—1561.

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70,
Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

Balti riigid hävitati...

(Algus lk. 2)

Moskva, 23. aug. 1939.
Saksa Riigi valitsuse eest:
v. Ribbentrop
NEVL valitsuse volitusel:
V. Molotov

Leping andis Stalinile aega end võimaliku Saksamaa rünnaku vastu valmistada. Nagu ajalugu näitab, kasutas ta seda aega halvasti ega uskunud Saksamaa rünnaku tulekusse enne kui see tegelikult toimus.

Hitleril võimaldas leping Poolat rünnata, ilma et tal oleks tulnud karta Venemaa abi Poolale.

Stalin ei olnud ka valmis selleks, et Inglismaa ja Prantsusmaa Hitlerile sõja kuulutasid. Veel ebameeldivam oli Stalinile Hitleri Poolas teostatud välksõda. Venelased ei jõudnud küllalt kiiresti haarata oma kokkulepitud osa Poolast, nende viivitamine äratas kahtlust Saksamaal.

Lepinguga liidetud „salaprotokolli" põhjal lubas Stalin Hitleril sakslased Balti riikidest ära viia. Nn. ümberasumie aktsiooniga siirdus sügisel 1939 Saksamaale 13.000 baltisakslast Eestist ja 50.000 Lätist. Jaanuaris 1941 toimus mõlemas riigis „Nachumsiedlug", mille puhul siirdus Saksamaale veel 16.000 inimest, sel puhul oli nende hulgas ka kommunistliku rezhiimi eest põgenevaid eestlasi ja lätlasi

Eesti kindralstaabis oli juba 26. augustil teada, et suurvõimude vaheline leping jättis Balti riigid N. Liidu huvipiirkonda.

Ida-Eestis tugevdati sõjalist valmisolekut. Pärast Poola sõja algust arutati ka mobilisatsiooni väljakuulutamise võimalust. Ettevalmistused selleks olid tehtud. Arvati siiski, et mobilisatsioon, mida salaja võimatu teostada, annaks N. Liidule põhjust umbusuks. Üldiselt arvati, et oht Balti riikidele pole antud olukorras akuutne.

N. Liidu invasioon Poolasse tekitas tõsiseid kartusi. Nähti, et N. Liidu ja Saksamaa poliitika toimib omavahelises kooskõlas. Katsuti uurida saksa diplomaatidelt, kuidas on lugu edaspidiste plaanidega — aga need vaikisid. Tõenäoliselt nad ei teadnudki kuigi palju Hitleri ja Stalini ühistest plaanidest.

24. septembril esitati Moskvasse kaubandusläbirääkimistele läinud Eesti välisminister Selterile ettepanek vastastikkuse abiandmislepingu sõlmimiseks, mis sisaldas baaside nõude...

Moskva hakkas kasutama Molotov-Ribbentropi lepinguga saavutatud võimalusi Balti sektoris.

Saksamaa ja Venemaa koostöö Vahe-Euroopa rahvaste ja riikide arvel jätkus sealt, kus see umbes 150 aastat varem peatunud. See koostöö ei kestnud kuigi kaua — sõda puhkes 21 kuud pärast mittekallaletungilepingu sõlmimist. Aga selle aja jooksul jõudis kommunistlik rezhiim ära neelata Balti riigid (Leedu vahetati Venemaale välja teatud Poola osade vastu) ja teostada neis vangistamisi, küüditamisi, seadusevastast mobilisatsiooni ja mõrvu. Jõuti ka rünnata Soomet, aga sõda selle väikeriigiga näitas Punaarmee nõrkust.

Näiteid suurriikide kokkuleppelisest omavolist väikerahvaste kulul ei andnud üksi Preisi ja Vene impeeriumid 140 aastat tagasi. Ei tule unustada, et ajaliselt lähemaks näiteks oli Müncheni kokkulepe: Ilma tshehhidelt küsimata „leppisid kokku" neli suurriiki, et Tshehhoslovakkialt lõigata ära teatud maa-alasid ta naaberriikidele, kusjuures lõviosa sai Hitleri Saksamaa.

Tagantjärele näib, et Stalin kasutas läbirääkimisi läänerriikide esindajatega ainult selleks, et sundida Hitlerit kokkuleppele.

Venemaa oli Molotov-Ribbentropi lepingu sõlmimises aktiivseks pooleks.

Maailma kommunistid sattusid pakti sõlmimise puhul suurde segadusse. Seda segadust suurendas veelgi Moskva rünnak väikesele Soomele. Toimusid esimesed äralangemised nn. ideeliste kommunistide hulgas. Esimene pragu maailmakommunismi oli löödud tolle paktiga.

Toimetusele saadetud kirjandus

USK JA ELU nr. 1 — 1979. Eesti Apostlik-Õigeusu kiriku väljaanne avaldab oma tänavuses esimeses numbris L. Ruumeti „Usk ja teadus", V. Setälä „Kuidas praost Herman Aav sai Karjala piiskopiks", L. Tretti „Hääled minevikust", V. Velleso „Huvitavat väljastpoolt", „Suurkontsiili suunas", L. Tretti ballaadi „Prohvet kodumaal", Th. Lepik „Veel Kuressaare Püha Nikolai kirikust", I. Kanguri „Mälestuskillukesi Petseri kloostrist", „Kuressaare koguduse laulukoori ekskursioon Pihkvasse", „Soome õigeusu kogudusele uus keskus", apostliku-õigeusu koguduste elust Austraalias, Göteborgis, Inglismaal, San Franciscos, Montrealis, Vancouveris ja Stokholmis. Lõpuks juubelikirjutusi ja järelhüüdeid.

SIDE nr. 2 (107) — Eesti Töölisliikumise ja -noorsoo ajakiri. Sisus J.M. „Sada aastat võitlust", juubelikirjutusi ja järelhüüdeid, 1. mai demonstratsioonist, W. Rand „Reaalsus, tõed ja tülid", Raimond Kolgi luuletusi, „Eesti töölisliikumisest Ühendriiges", ja „Austraalia horisondilt", vaatlusi kunagise peaministri Gough Whitlami poliitilisest tegevusest.

EESTI KIRIK nr. 4 — 1979. Sisus: R. Koolmeister „Põletatud tiibadega liblikas", R. Kiviranna „„Väikese Katekismuse" sisu ja usuväärtused", E. Kuusler „Jeesuse Kristuse nimel", R. Koolmeister „Staadion ja tempel", Sören Kierkegaardi „Rõõm sellest, et see mida sa kaotad ajalikus, sa võidad igaveseks", R. Koolmeister „Kolm tooli", piiskop K. Raudsepa kõne, W. J. Koppermani „Kirik tuleviku ühiskonnas", E. Kägi „Võitlus usu pärast Saksamaal, Kolmas Euroopa tunnistuskonverents", E. Lootsmaa „30 aastat eesti kogudust Londonis (Kanadas)", H. Piirimetsa „Ela ja leegitse, Valdek Jürisoo heliplaat", „Aldo Vaharo 65 aastane", Konsistooriumi ringkiri nr. 3, 1978 ja Anne Pähn-Lalli luuletus „Jumala imetegu".

Toronto Eesti Baptisti Kogudus KOLMAS JUUBELI KONVERENTS 30. juuni — 8. juuli, 1979. Sisus K. Raidi „... vastastikku ergutaksime üksteist!" konverentsi kava, esimese konverentsi hümn noodikirjas „Vaata Jeesusele" (E. Pumber), teise konverentsi hümn noodikirjas „Viinapuu ja oksad" (E. Pumber) ja kolmanda konverentsi hümn „Austus koguduses" (E. Pumber), kõigi kolme meloodiad K. Raidilt. Järgneb 82 konverentsil lauldavat laulu. 36 nummerdamata lehekülge.

TUNNE EESTIT II. Eesti Vabariigi Teedeministeeriumi 1931. a. ametliku väljaande järgi trükitud kaart hõlmab Pärnu-, Lääne- ja Lääne-Harjumaad, koos Pärnu, Haapsalu ja Tallinna linnadega. mõõtmeis 1:20.000. Kirjastus EMP & Välis-Eesti, Stokholm 1979.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 23. augustil 1979 — Thursday, August 23, 1979

KIREV MAAILM

NEW YORK — Rariteetide kogujate keskel on kõige suuremas hinnas Hitleri ja tema juhtivate kaasaste kirjad ja dokumendid. Kuulus rariteetide-äri, Hamilton Galleries New Yorgis müüs maikuus Ernst Röhmi foto autogrammiga 1250 dollari eest. Adolf Hitleri pilt (ilma autogrammita) maksis $1100. Kaks Hitleri värvilist joonistust maksid $19.500. Üks Hitleri allkirjaga dokument, mis pärineb sõja viimastelt nädalatelt, maksis $6500. — kolm korda rohkem, kui president Lincolni üks käsitsi kirjutatud dokument. Rommeli kirjutusmasinal kirjutatud kiri tema allkirjaga maksis $2000. Ettevõtte omanik ütleb, et üks Hitleri kiri on praegu sama palju väärt kui Churchilli kümme kirja või F.D. Roosevelti 20 kirja. Peamisteks ostjateks olevat sakslased ja juudid.

NEW YORK — Tahate kaalu maha võtta? Lihtsaim viis selleks on sport. Tund aega jalutamist võtab teilt maha 300 kalorit, keskmine ujumine 400 kalorit, tund „vaikset tantsimist" 350 kalorit, tund kiiretempolist tantsu (disco!) 600 kalorit.

PEKING — Hiina parfüümitööstus, mis oli kultuurirevolutsiooni ajal hukka mõistetud kui kodanlik nähtus, on kiiresti eluõigusi saamas. Uus Hiina Uudisteagentuur ütles, et möödunud aastal oli parfüümiproduktsioon 14.564 tonni, 16% suurem kui eelmisel aastal ja andis riigile 42 miljonit puhastulu.

LONDON — Inglise Kiriku pastor, kes andis käsu ühe varblase laskmiseks oma kirikus, vabandas oma teguviisi koguduse ees: „Ma tegin eksituse ja olen sellepärast õnnetu!", ütles pastor Robin Clark. Ta oli oma pojale andnud käsu selle sädistava linnu laskmiseks, kuna see oma lauluga segas ühe klassikalise kitarrimängija kontserti, mis helilindistati tema kirikus.

TORONTO — Toronto bussijuhi aevastus põhjustas kaheksale sõitjale vigastusi. Bussijuht tundis, et ta on sunnitud aevastama. Kuid sel ajal, kui ta oma aevastusega hakkama sai, oli ta ees sõitnud buss peatunud ja aevastamisega tegevuses olev juht sõitis eelmisele otsa. Kuigi keegi ei saanud tõsisemalt vigastada, viidi kaheksa inimest kriimustustega haiglasse. Busside vigastused aga tõusid 6.500 dollarile.

HAMINA — Hamina reservohvitseride koolis, mida tsaariajal tunti Viiburi sõjakoolina, pühitseti 12. juulil Soome ohvitseridekoolituse 200. aastapäeva. Sel puhul avati kooli peahituse aulas kunstnik Heikki Häiväoja poolt ohvitserikooli juubeliks valmistatud reljeef. Haminas on see kool tegutsenud 150 aastat. Maajõudude tarbeks on koolis ohvitserihariduse saanud viimase 160 aasta jooksul 113.000 reservohvitseri.

SYDNEY — Üks grupp kahestkümnest Austraalia ametiühingutegelastest jõudsid taga „kõrgepingelisest kuuenädalaliselt kursuselt" Moskvast. Austraalia ajalehe „Sotsialisti" andmeil oli nende külastus ainulaadne ja nende kogemused tulevat kasuks teiste õppegruppide ettevalmistamisel.

STOKHOLM — Rootsis toimub aastas 21.500 sissemurdmist. Eriti aegadel, mil korteri- või villaomanikud on puhkusel või muidu ära reisinud. Ainult iga üheksanda sissemurru puhul läheb politseil korda leida süüdlast. 43% kõigist sissemurdudest jääb uurimata, sest politseil pole aega, kuna on antud korraldus rohkem tähelepanu anda narkootika- ja majanduslikele kuritegudele. Kokku olevat Rootsis umbes 5000 murdvargusega „tegelevat" isikut, kellest 1000 elab Stokholmis. Paarikümne aasta jooksul on nende arv mitmekordistunud.

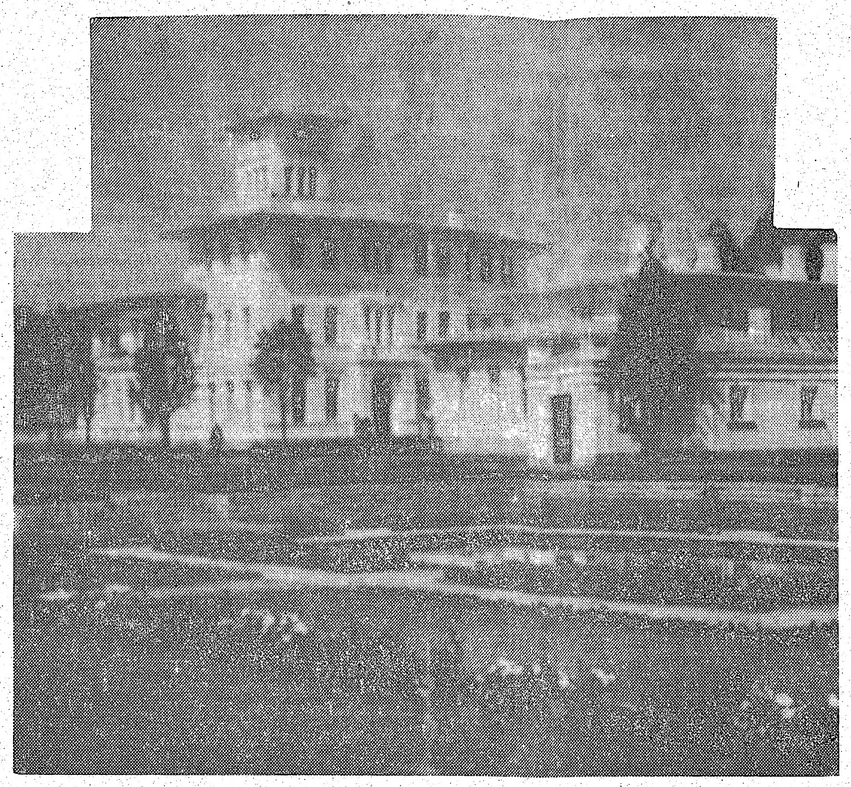

Oru loss, Eesti Vabariigi presidendi suveresidents. Loss ehitati 1897—98 Peterburi ärimehe G. Jelissejevi poolt, mis 1935. a. muudeti presidendi suveresidentsiks. Kui sõjasündmused peatusid 1944. a. hilissuvel Virumaal, Sinimägedes, hävis loss sõjategevuses.

Boonus Canada Savings Bondidelt

Umbes viis aastat tagasi oli Bank of Canada sunnitud hoiuste intresside tõusu tõttu suurendama vastavalt kasumit Kanada säästupaberitelt (Canada Savings Bonds). Kuna mitmed madalama protsendimääradega bondid olid eelmiste aastate seeriad, siis nende ümbervahetamise vältimiseks reklaamiti avalikkust vastavate sularaha boonuste (cash bonus) lubadustega. Nende boonuste summade ja tähtpäevade kohta bondidel endil puudub informatsioon. Alates 1. septembrit 1974 kuni bondi tähtpäevumiseni pidid need bondid koos boonusega tootma 10.5 protsendilise kasumi aastas.

Käesoleva aasta 1. november on tähtpäevaks, kus õige mitmete bondide seeriate sularaha boonus kuulub tasumisele, vaatamata, et bondide endi tähtpäevumine on alles järgnevatel aastatel.

On esmakordseks nähteks, et sularaha boonus ei ole seotud bondi tähtpäevumisega, mispärast ehk ei ole ülearune seda küsimust lähemalt puudutada seoses tulumaksu kohustusega.

Ülevaate huvides olgu järgnevalt loetletud kõik 1979. aasta 1. novembri sularaha boonuse alla kuuluvad bondid, kusjuures summana on toodud boonus $100 bondilt.

Seeria	Tähtpäevumine	Boonus
Cent (CS)	Nov. 1, 1979	$30.75
S 22, 1967	Nov. 1, 1980	32.50
S 26, 1971	Nov. 1, 1980	19.75
S 25, 1970	Nov. 1, 1981	16.75
S 23, 1968	Nov. 1, 1982	23.50
S 27, 1972	Nov. 1, 1984	20.25
S 28, 1973	Nov. 1, 1985	20.50

Iga seeria, väljaarvatud Cent. (CS), annab tähtpäevumise aastal veel eraldi boonuse, kui te seda bondi sel ajal omate. Nende summade kohta võite pangast saada informatsioonilehe „Reminder to holders of Canada Savings Bonds".

Kui te omate loetletud igast seeriast bonde ainult $100 väärtuses, siis kogu sularaha boonus on 1. novembril $164.—, või $1,000.— väärtuse juures $1,640.—.

Üldreeglina peaks asuma seisukohale, et need boonused tuleks kogu ulatuses kasseerida, kuna need ei sega liitprotsentide (Compound intrest) korral vähemalgi määral selle boonust, ega tooda ka idaspidi mingeid intresse.

Pangad või teised bondidega tegelevad asutused märgivad ainult teie bondidele vastava tingmärgata, et te olete 1979. a. kuuluva boonuse saanud ja ei saa seda taotleda teistkordselt bondi tähtpäevumisega.

Püüan nüüd allpool küsimusele läheneda tulumaksu kohustuse seisukohalt. Teil tuleb jälgida, et nende boonuste kasseerimisel, mis tavaliselt toimub panga kaudu, antakse teile tulumaksu otstarbeks tõend —„T600C Slip".

Siin omab erilise tähtsuse täht „C", kuna selle tõendi kasutamisel tulumaksu deklaratsiooni täitmisel saab seda summat käsitada kapitali kasumina (Capital gain), mis kuulub sellisena ainult pooles summas tulumaksu alla ja on omakorda jällegi ühendatav intresside mahaarvamise piiridega, milleks kasutada tabeleid (Schedude) nr. 2 ja 4.

Bondidelt saadavad intressid ja liitprotsentide boonused kantakse tõendile T600, mis kuuluvad aga täies summas tulumaksu alla, väljaarvatud esimene tuhat dollarit, mille kohta siinkohal lähem selgitus tundub ülearusena.

Üldreegli taustal tuleks boonused täies ulatuses kasseerida ja võimaluse korral uuesti investeerida, mis praegu ilma kahjuohuta võiks toota aastas 10 kuni 10½% intresse. Sellest üldreeglist on aga isikupäraseid erandeid. Jättes kõrvale 1979. aasta küpsuse omavad bondid (CS), mis on seotud investeeritud kapitali tagasimaksuga, siis ülejäänud osas isik peaks kalkuleerima ja hindama, milline on ivesteerimistelt sissetuleks aastal 1980 või edaspidi. Kui isikul tegelikult tuleb tulumaksu maksta ja ta 1980. a. eeldab hoopis vähemat sissetulekut investeerimistelt,

siis võiks ülejäänud boonuste kasseerimise lükata edasi paari kuu võrra ja seda teha alles 1980. aasta jaanuari algul.

Erinevaks olukorraks võib see olla ka isikutele, kes saavad valitsuselt sissetuleku lisandit (Supplement), mis juhul ühekordne kõrgem sissetulek võib vähendada, või hoopis välja lülitada kogu aastaks täiendava sissetuleku. Erandjuhtumeil tuleb isikul endal leida temale kasulikum moodus.

E. SOOMET

Mõtteteri

* Temale ajalugu ajas isegi hirmuvärinad peale, sest ta ei leidnud temas peale tapmiste ja rööviniste peaaegu mitte kui midagi.

A.H. Tammsaare

Hiina kaubandusdelegatsioon Tallinnas

Pärast N. Liidu ja Hiina rahvavabariigi (Punahiina) kaubandusalase lepingutele allakirjutamist Moskvas, saabus 8. augustil Hiina valitsus- ja kaubandusdelegatsioon eesotsas Hiina väliskaubandusministri asetäitja Chen Jiega Tallinna. Delegatsiooni liikmed tutvusid Tallinna vaatamisväärsustega ja olümpiaehitustega ning viidi ka Viimsi poolsaarel olevasse nn. „miljon"-kalurikolhoosi „Kirovisse". Delegatsiooni võttis vastu Tallinna täitevkomitee esimees A. Norak, kuna saatjaks oli neile N. Liidu Välisministeeriumi volinik Eestis A. Trofimov. Kõrged külalised lahkusid Tallinnast 10. augustil.

Kaksikkeelne lennuliikluse kontroll Quebecis

OTTAWA — Kanada transpordiminister Donald Mazankowski tegi teatavaks, et föderaalvalitsus on aktsepteerinud vastava komisjoni ettepanekul kaksikkeelse lennuliikluskontrolli süsteemi Quebecis. Valitsuse otsuse kohaselt kasutatakse nii instrumentide kui ka silma järele lendamisel kahte keelt, kusjuures see korraldus hõlmab ka Montreali suured lennuväljad Mirabeli ja Dorvali. Valitsuse otsus on suureks võiduks prantsuse keelt kõnelevatele lennuliikluse kontrollijatele ja suureks tagasilöögiks Canadian Air Line Pilots Association'ile, kes leidis, et kaksikkeelne lennuliikluse juhtimine võib ohustada lennuliiklust.

Nalja

Külas küsib turist külavanemalt:

„Kas see kirik ei ole teie küla jaoks liiga väike?"

Külavanem: „Kui kõik lähevad kirikusse, ei lähe nad sisse. Kui kõik ei lähe kirikusse, lähevad kõik sisse."

*

Väike poiss tirib eeslit kasarmu uksest mööda. Sõdurid uksel tahavad poissi narrida ja küsivad:

„Miks sa, poiss, oma venda nii kõvasti sikutad?"

„Ta tobu astuks muidu armeesse."

*

„Viska ometi välja see sell, kes su laua taga magab," ütles üks kelner teisele.

„Ega ma tobu ole! Kolm korda olen ta üles ajanud ja iga kord on ta arve maksnud."

Kus peitus Argentiina karikas?

Eesti sportlaste poolt võidetud kõigi aegade suurima trofee saatuse kohta Teise maailmasõja ajal on kirjutanud artikli Lembit Kolk ajakirjas „Kehakultuur" nr. 12-1979. Artikkel on muuseas huvitav ka selle poolest, et selles hinnatakse eest laskesportlaste saavutusi ja loetletakse karika võitnud meeskonna nimed.

„Tänavu suvel möödub 40 aastat sellest, kui Eesti laskurid Luzerni MM-võistlustelt tõid teist korda koju kuulsa Argentiina karika ja tõusid ühtlasi maailma tugevaimaks meeskonnaks. Ajavahemikul 1935—1939 leidus meil tõesti arvukalt täpsuskütte, keda võivad kadestada kõigi maade laskurliidud läbi aegade. Jaak Kärner, Gustav Lokotar, Villem Jaason, Endel Rikand, Eduard Seren, Johannes ja Kristjan Vilberg, Elmar Kivistik, Ernst Rull, Harald Kivioja, Alfred Kukk, August Liivik ja Karl Kübar tõid maailmameistrivõistlustelt 73 kuld-, 33 hõbe ja 31 pronksmedalit. Viimastel sõjaeelsetel MM-võistlustel sai Eesti meeskond 16 medalit (6 kulda) ja kogus 33 punkti, edestades kõiki maid paraja edumaaga: 2. Shveits 28, 3. Saksamaa 24, 4. Soome 22, 5. Rootsi 14. 6. Ungari 7 punktiga.

**Neist mälestusväärsetest sündmustest on üksikasjalikult kirjutatud koguteoses „Laskmine. Minevikust tänapäevani" „Eesti Raamat", Tallinn 1972). Samas (lk. 92) on ka järgnevad read: „Üle hulga aja (jutt on 33. MM. ist Stokholmist 1947 — L.K.) nägi Argentiina karikas, mis veetis rasked sõjaaastad Nõukogude tagalas, taas Alpide maad. Shveitslased saavutasid vabapüssiga 5500 silma. Uuest maailmarekordist jäi vaid 27 silma vajaka. Eestlaste poolt Helsingis lastud 5526 silma püsis rekordina kuni 1952. aastani".

Tuleb aga välja, et kuulus karikas ei olnudki raskетel sõjaaastatel Nõukogude tagalas. Maailmameistrivõistluste kaalukaima ala, vabapüssimatshi (3×40 lasku täiskaliibrilisest vabapüssist) meeskondlik trofee Argentiina karikas oli hoopis üheksa aastat Eestis. Tähendab, ka Saksa okupatsiooni ajal. Seega tuleb ilmsiks, et nii eespool mainitud teoses kui ka teistes publikatsioonides, kus sellest kaunist auhinnast juttu tehtud, on selline väide rajatud tõenäolisusele, mitte faktile.

Mõni aeg pärast raamatu „Sport in Estland" ilmumist sain mõned heasoovlikud kirjad ja paar lugejat helistas.

Üks helistaja oli tallinlasest majandusteadlane Enno Rosenstrauch.

1946 oktoobris- novembris oli ta (tollal ajaloomuuseumi töötajana) Kiek in de Köki sügavas keldriruumis revideerinud sinna kuhjatud raamatuid ja muud vara, mis pärinesid omaaegsest Eestimaa Provintsiaalmuuseumist. Seal olevat olnud sadu kaste, nähtavasti pommitamise ja põlemisohu eest varjule toodud. Raskete raamatukastide tõstmiseks anti revideerijale abiks 5—6 sõdurit. Seal nad siis töötasid... Ühel päeval oli raamatuvirnade alt nähtavale tulnud teistest pikem kast, millel leidus paljude maade piiripunktide silte. Kastist tuli päevavalgele piltidelt tuttav laskurite auhind, mis kandis nimetust „Copa Argentina".

Laastude ja paberiga vooderdatud kastis oli auhind säilinud kahjustamata.

...Leiust kanti ette muuseumi juhtkonnale. Kohale tuli valitsuse esindaja, kes korraldas karika edasitoimetamise. „See saadeti Moskvasse ja anti seal kuuldavasti üle Argentiina saatkonnale," lõpetas Rosenstrauch oma jutustuse. 1947 suvel, seega pool aastat hiljem, asetati 28 kg raskune ja üle poole meetri kõrgune Argentiina karikas Stokholmis taas auhindadelauale, et 1903 alustatud traditsiooni jätkata.

Seda, et kõiki evakueerimiskavasid 1941 suvel ei suudetud täita, me teame.

Huvitav siiski, millal, kust ja kes Argentiina karika Kiek in de Köki „katakombidesse" toimetas?

Ehk satub keegi asjaosalistest või teadjatest neid ridu lugema ja võtab vaevaks sellest teatada."

Meile teadaolevail andmetel oli Argentiina karikas 1943 sügisel Tartus Raadil Eesti Rahva Muuseumi varaaidas.

(EPL)

Kammitsad heliloojale Eestis

Miks Arvo Pärti ei lubata välisriikidesse oma tööde ettekannetele?

STOKHOLM (EPL) — Rootsi TV saade „Aktuelit" käsitles pikemalt Soomes Kuhmos toimunud omapäraseid muusikapidustusi, milliste vastu valitseb suur huvi mitte ainult Soomes, vaid ka välismaailmas, vaatamata sellele, et Kuhmo asub kaugel suurtest keskustest. Saates näidati ka kavalehte eesti helilooja Arvo Pärt'i pildiga, kes oli oma helitöö esitamisele kutsutud aukülalisena, ent kellele Moskva keeldus viisat andmast. TV-s märgiti, et Pärdil on käsil usulise sisuga reekviemi komponeerimine.

Nagu EPL kuuleb, ootab ees taolisi probleeme ka mujal — Arvo Pärti helitöid mängitakse ikka ja enam välismaa kontsetrsaalides. Paljudel kordadel on Pärti isiklikult kohale kutsutud, kuid seni ei ole Nõukogude võimud seda talle mitmesugustel ettekäänetel lubanud, väljaarvatud satelliitmaadesse. Järgmine meile teada olev kord, mil Pärti esitatakse Läänes on Londonis, Royal Albert Hall'is, 31. augustil. Esitamisele tuleb „Cantus to the memory of Benjamin Britten". Pärti on palutud sellest osa võtma.

Pärt arvatavasti pärast Kuhmojuhtumit ise ei usu sellesse võimalusse et tal lastakse sõita, aga ta muidugi loodab.

Soome ajakirjanduse teatel on Pärt ütelnud, et „ilmselt ei meeldi minu helitööd heliloojate liitudele Tallinnas ja Moskvas". Siin-juures on huvitav ära märkida seda, et hiljutisel pagulasnoortele korraldatud nn. Veksa-kultuuriseminaril Tallinnas oli muusikapäeval oma ettekandes A. Hirvesoo ütelnud, et „Arvo Pärt on Eesti üks kõige andekamaid heliloojaid ja ta ei ole loonud ühtegi nõrka tööd".

Võibolla on Moskval teine arvamine ja see on ju otsustav, kuid selle taga on ka kindlasti tavaline mitteparteilase tagakiusamine.

Silmapaistvad isikud on pinnaksilmas kadetatele väiksematele parteiliikmetele, kes siis kasutavad oma võimukullust väga väiklasel viisil. Näiteks kui Neeme Järvi on nüüd oma võimetelt nii suureks kasvanud, et tema välismaal esinemist enam takistada ei saa, siis tehti seda tema abikaasaga.

Neeme Järvi abikaasal võeti kolm-neli korda viimasel minutil lennuvõimalus ära ja ta ei saanud kunagi oma mehe välismaist triumfi üle elada.

Niimoodi elu kibedaks tegemisega tehakse kõigile selgeks kui kasulik on parteisse astumine!

EPL/E-r